

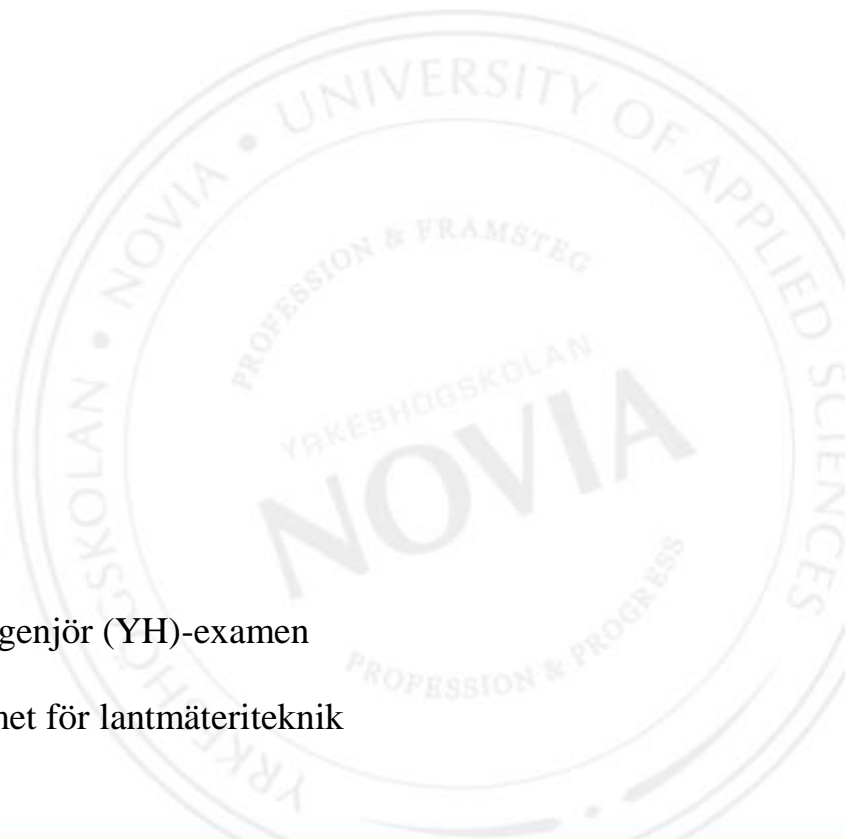
Utredning över utvecklingsmöjligheter för bostadsbebyggelse i Nedervetil byacentrum

Linda Svartsjö

Examensarbete för ingenjör (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för lantmäteriteknik

Vasa 2015

EXAMENSARBETE

Författare: Linda Svartsjö

Utbildningsprogram och ort: Lantmäteriteknik, Vasa

Handledare: Leif Östman, Dan Stenlund

Titel: *Utredning över utvecklingsmöjligheter för bostadsbebyggelse i Nedervetil byacentrum*

Datum: 23.4.2015

Sidantal: 37

Bilagor: 3

Abstrakt

Det önskas att flera bostadstomter planerades i Nedervetil tätortsområde. Byns läge mellan riksväg 13 och Perho å försvårar byns utvidgningsmöjligheter och gör planläggningen mera utmanande. Översvämningsrisken av ån samt jordbruksverksamheten i området ställer ytterligare krav på områdesplaneringen i tätorten.

I examensarbetet utreds möjligheter för att utveckla bostadsbebyggelsen i Nedervetil. Arbetet är utfört för Kronoby kommuns tekniska avdelning. Examensarbetet behandlar planläggning allmänt och planläggning på landsbygden. Vidare utreds Nedervetil bys utveckling, struktur och möjligheter angående planläggning av bosättning. I strukturgranskningen tas i beaktande faktorer som påverkar områdets användbarhet som bostadsområde, som till exempel områdets översvämningsrisk, jordmån och värdefulla kulturmiljöer. I arbetet användes programvaran Arc-Map.

Resultatet av examensarbetet är en strukturgranskning över centrum-området i Nedervetil, värdering av delområdenas lämplighet som bostadsområden samt skisser över sex utvalda delområdens användning.

Språk: svenska

Nyckelord: byaplanläggning, strukturgranskning, bostadsområde

---

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Linda Svartsjö

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Maanmittaustekniikka, Vaasa

Ohjaajat: Leif Östman, Dan Stenlund

Nimike: *Selvitys Alavetelin kyläkeskustan asuinrakentamisen kehittämismahdollisuuksista*

Päivämäärä: 23.4.2015

Sivumäärä:37

Liitteet: 3

Tiivistelmä

On toivottua että Alavetelin taajama-alueelle kaavoitettaisiin enemmän asuintontteja. Kylän sijainti valtatie 13 ja Perhonjoen välissä vaikeuttaa kylän laajentamismahdollisuuksia ja tekee kaavoituksesta haasteellisempaa. Lisäksi joen tulvavaara ja alueen maanviljelytoiminta asettavat vaatimuksia taajaman aluesuunnittelulle.

Opinnäytetyössä selvitetään mahdollisuuksia kehittää asuinrakentamista Alavetelissä. Työ on tehty Kruunupyyn kunnan tekniselle osastolle. Opinnäytetyö käsittelee kaavoitusta yleisesti sekä kaavoitusta maaseudulla. Lisäksi selvitetään Alavetelin kylän kehitystä, rakennetta ja mahdollisuuksia asutuksen kaavoittamisen suhteen. Rakennetarkastelussa otetaan huomioon ne tekijät jotka vaikuttavat alueen käyttöön asuinalueena, kuten esimerkiksi alueen tulvariski, maaperä ja arvokkaat kulttuuriympäristöt. Työssä käytettiin Arc-Map ohjelmaa.

Opinnäytetyön tuloksena on rakennetarkastelu Alavetelin keskustan alueesta, arvio osa-alueiden soveltuvuudesta asuinalueiksi sekä luonnokset kuuden alueen käytöstä asuinalueena.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: kyläkaavoitus, rakennetarkastelu, asuinalue

BACHELOR'S THESIS

Author: Linda Svartsjö

Degree program and location: Land surveying, Vasa

Supervisors: Leif Östman, Dan Stenlund

Title: *Investigation of Development Possibilities for Settlement in Nedervetil Village Center*

Date: 23.4.2015

Number of pages: 37

Appendices: 3

Summary

It is wished that more building sites for settlement would be planned in Nedervetil locality. The village is situated between national road 13 and Perho river, which makes planning of the area more difficult. The risk of flooding of the river and the farming activity in the area cause even more demands for planning of areas in the locality.

This thesis investigates the possibility to rural settlement development in Nedervetil center. The work is carried out for Kronoby municipality's technical department. The thesis includes area planning in general and planning on the country side, as well as Nedervetil village's development, structure and possibilities regarding planning of settlement. In the structure analysis the factors that affect the areas feasibility for residential area are taken into consideration, as for example flooding risk, soil and culturally important objects in the area. The computer program ArcMap was used in the work.

The result of the thesis is a structure analysis of the center-area in Nedervetil, an evaluation of sub-area's suitability as residential areas and sketches over six sub-area's usage.

Language: Swedish

Key words: rural village planning, structure analysis, residential area

---

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	1
1.2 Uppdragsgivare.....	2
1.3 Bakgrund	2
1.4 Genomförande	2
1.5 Metoder.....	3
1.6 Avgränsning	3
2 Nedervetil by	4
2.1 Bygdens historia	4
2.2 Nedervetil nu och i framtiden	6
3. Allmänt om planering av områdesanvändning	7
3.1 Lagstiftning som styr planering av områdesanvändning	7
3.2 Landskapsplan och de riksomfattande målen för områdesanvändningen	7
3.3 Generalplan.....	8
3.4 Detaljplan	9
3.5 Bygglövsordning	9
3.6 Byggnadsordning.....	10
4 Planläggning i byar.....	10
4.1 Planeringsbehov på landsbygden	10
4.2 Område i behov av planering.....	11
4.3 Byggande på strandområden	12
4.4 Planläggning av strandområden	12
4.5 Byggplatser vid planering av områdesanvändningen av byar	13
5 Plansituation och planeringsbehov i Nedervetil	14
5.1 Landskapsplanen	14
5.2 Tolkning av landskapsplanen i Nedervetil	14
5.3 Nuvarande detaljplan.....	16
5.4 Den nya detaljplanen	16
5.5 Invånarnas åsikter och framtidsvisioner	18
5.6 Nedervetil byplan.....	18
5.7 Nybyggen i Nedervetil centrum mellan år 2000 och 2013.....	20
5.8 Planeringsbehov i Nedervetil.....	21
5.9 Markägo vid planering av mark i Nedervetil.....	21

6. Strukturgranskning och dimensionering av områden	22
6.1 Strukturgranskning	22
6.2 Dimensionering	22
7 Utredningar inför planläggning av byar	23
7.1 Jordbruksområden	24
7.2 Översvämningsrisk	24
7.3 Kulturmiljö	25
7.4 Naturmiljö och landskapsmiljöer.....	26
7.5 Rekreation.....	26
7.6 Infrastruktur	27
7.6.1 Vägar	27
7.6.2 Vatten- och avloppssystem.....	27
7.7 Strukturgranskning i Nedervetil tätortsområde	27
8 Strukturgranskning av Nedervetil tätortsområde.....	28
8.1 Sammanfattning av delområdenas egenskaper.....	28
8.2 Resultat från värdering av delområden.....	29
8.3 Planskisser	29
9 Sammanfattning	30
10 Diskussion.....	31
11 Källförteckning	33

Bilagor

Bilaga 1	Strukturgranskning i Nedervetil
Bilaga 2	Analysering av delområden i strukturgranskningen
Bilaga 3	Planskisser över valda delområden

1 Inledning

Det önskas att flera bostadstomter planerades i Nedervetil tätortsområde. Utmaningen för planläggningen av området är byns läge mellan riksväg 13 och Perho å, vilket försvårar byns utvidgningsmöjligheter. Översvämningsrisken av ån samt jordbruksverksamheten i området ställer ytterligare krav på planeringen av områdesanvändningen i tätorten.

Genom områdesplanering strävas till att med hjälp av interaktiv planering och konsekvensbedömning skapa en trygg, hälsosam, trivsamt och socialt välfungerande omgivning för alla invånare. Det arbetas också för att samhällsstrukturen är ekonomiskt hållbar och att miljön samt natur- och kulturvärden bevaras. Genom planering försöker man uppnå en tillräcklig bostadsproduktion, lämpliga trafikarrangemang samt främja förutsättningar för näringslivets verksamhet och en bra tillgång till service. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 5) Det är kommunens uppgift att sköta planläggningen på sitt område (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 20).

Stora delar av den finska landsbygden är oplanerat område där landskapsplanen är den enda planen med rättsverkan. På dessa områden beviljas byggloven från fall till fall av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. (Miljöministeriet, 2012) En del av Nedervetil tätortsområde har en detaljplan. I övrigt är landskapsplanen den enda planen med rättsverkningar. För att i Nedervetil skapa fungerande lösningar i planläggningen krävs utredningar, planer och idéer för framtida bostadsområden.

1.1 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att klarlägga vilka aspekter som ska beaktas i en strukturgranskning och med tanke på planläggning av bostadsområden undersöka olika områdets egenskaper i Nedervetil tätortsområde. Målet är att ge förslag på områden som enligt interaktiva undersökningar har bra egenskaper för byggande av bostäder. Man vill också lyfta fram de olika delområdenas för- och nackdelar beträffande användning som bostadsområde. Vidare upprättas skisser på förslag på placering av byggnader på de områden som anses lämpliga för nya bostadsområden.

1.2 Uppdragsgivare

Detta examensarbete utförs för Kronoby kommuns tekniska avdelning. Kronoby kommun ligger i Österbotten och har ett invånartal på 6 665 (31.12.2014, Befolkningsdatasystemet). Kommunen har tre huvudsakliga byacentrum, vilka är Kronoby, Nedervetil och Terjärv.

Som handledare för examensarbetet fungerar planläggare Dan Stenlund från Kronoby kommun och överlärare Leif Östman från Yrkeshögskolan Novia.

1.3 Bakgrund

Nedervetil byacentrum ligger mellan riksväg 13 och Perho å, vilket begränsar utbyggnadsmöjligheterna i centrumområdet. Förtätande av bebyggelsen samt lämpliga utvidgningsområden för byggande bör därmed undersökas.

Området på östra sidan Perho å är ett område i behov av planering. Strandområdet är känsligt ur landskapssynvinkel och har en viss översvämningsrisk. Enligt NTM-centralen får man inte längre bygga på området innan området har en detaljplan eller en generalplan med rättsverkningar som styr områdesanvändningen.

Den nuvarande detaljplanen i Nedervetil godkändes år 1994. Vissa kvarter har genomgått ändringar och områden har utvidgats sedan dess. En ny detaljplan för Nedervetil bearbetas för tillfället. Förutom revidering av den gamla planen kommer den nya planen att innehålla nya områden. Kommunen önskar att ytterligare utforska byns utvecklingsmöjligheter.

1.4 Genomförande

Examensarbetet utförs genom att uppgöra en strukturgranskning över ett avgränsat område i Nedervetil. I granskningen beaktas de egenskaper som vanligen undersöks vid planläggning av ett område samt de områdesspecifika särdragen som påverkar planläggningen just i Nedervetil. Även redan planerade områden tas med i undersökningen. Utgående från strukturgranskningen väljs de områden som kan anses vara lämpligaste för bostadsområden. För dessa områden utförs en analys av områdenas för- och nackdelar angående byggande av bostäder. I analysen tas förutom strukturgranskningen även i beaktande byns historia, invånarnas önskemål samt byns utveckling. Planskisser med förslag för placering av byggnader uppgörs för områden som är lämpliga för bostadsbebyggelse, men inte från tidigare har en detaljplan. Skisserna ger en visualisering av områdets användning samt en uppskattning av mängden byggande på området.

1.5 Metoder

Som utgångsmaterial för detta examensarbete fungerar Finlands lagstiftning, olika myndigheters publikationer, rekommendationer och bestämmelser berörande områdesanvändning. Andra huvudsakliga källor som använts är tidigare utförda undersökningar på området, tolkning av planer som berör området, byaplanen samt statistik över invånartal och byggande.

Vid uppgörande av den interaktiva strukturgranskningen används programvaran ArcMap. I en interaktiv strukturgranskning undersöks information med hjälp av en dator och resultaten fås direkt. Genom att insätta den digitala informationen av de önskade egenskaperna i form av kartobjekt kan man undersöka området med hjälp av dataprogram. Kartmaterial fås från Kronoby kommuns tekniska avdelning samt olika nedladdningstjänster på Internet. De olika egenskaperna, zonområden och objekt som bör beaktas visualiseras med hjälp av kartor. Från visualiseringen kan bedömas vilka områden som påverkas positivt eller negativt av de utvalda egenskaperna och därigenom se vilka områden är lämpliga som bostadsområden. För de valda områdena fastställdes betydande för- och nackdelar angående planerande av bostadsområde.

För att visualisera områdets användning för bostadsbyggnader uppgörs skisser på byggnaders placering på området. Skisserna uppgörs på utprintade kartor och renritas i programmet ArcMap. All kartmaterial som uppgjorts och samlats ihop ges till kommunens tekniska avdelning för användning vid fortsatt planering av områdesanvändning i Nedervetil.

1.6 Avgränsning

Områdesavgränsningen är en avgränsning av centrumområdet, uppgjord av Kronoby kommuns planläggare. Avgränsningen illustrerar det område som kan anses ha en tillräcklig närhet till tätortens service och är därmed rimligt att planera. Området flygfotograferades och över området uppgjordes en ny baskarta år 2012.

Strukturgranskningen avgränsas till de vanligaste egenskaperna som beaktas vid planläggning samt av de områdesspecifika egenskaper som uppenbarligen bör beaktas för Nedervetil, vilket i detta fall utgörs av översvämningens risken i området samt områdets kultur- och naturvärden. Planläggningen begränsar sig till enkla skisser (se bilaga 3) till stöd för fortsatta diskussioner och planering.

2 Nedervetil by

Nedervetil byacentrum ligger invid Perho å och strax intill Riksväg 13. Tätorten Nedervetil har 823 invånare (2013, Befolkningsdatasystemet) och är en av de största byacentrumen i Kronoby kommun. Byn ligger ca 18 km söder om Karleby stad.

2.1 Bygdens historia

Bygderna i närheten av Nedervetil anses ha haft någon form av bosättning redan på stenåldern. Landhöjningen har orsakat stora förändringar i landskapet. I tiderna har hela bygden varit under vatten och småningom har holmar stigit från havet och senare resten av landskapet. Under tiden som området liknade en skärgård var vissa av holmarna bebodda och i Kaino tros ha funnits en hamn. De fornlämningar som finns i trakterna, som t.ex. en altarsten som finns vid Kaitfors, har sitt ursprung i vikingatiderna. (Nygren, 1958, s. 40–55)

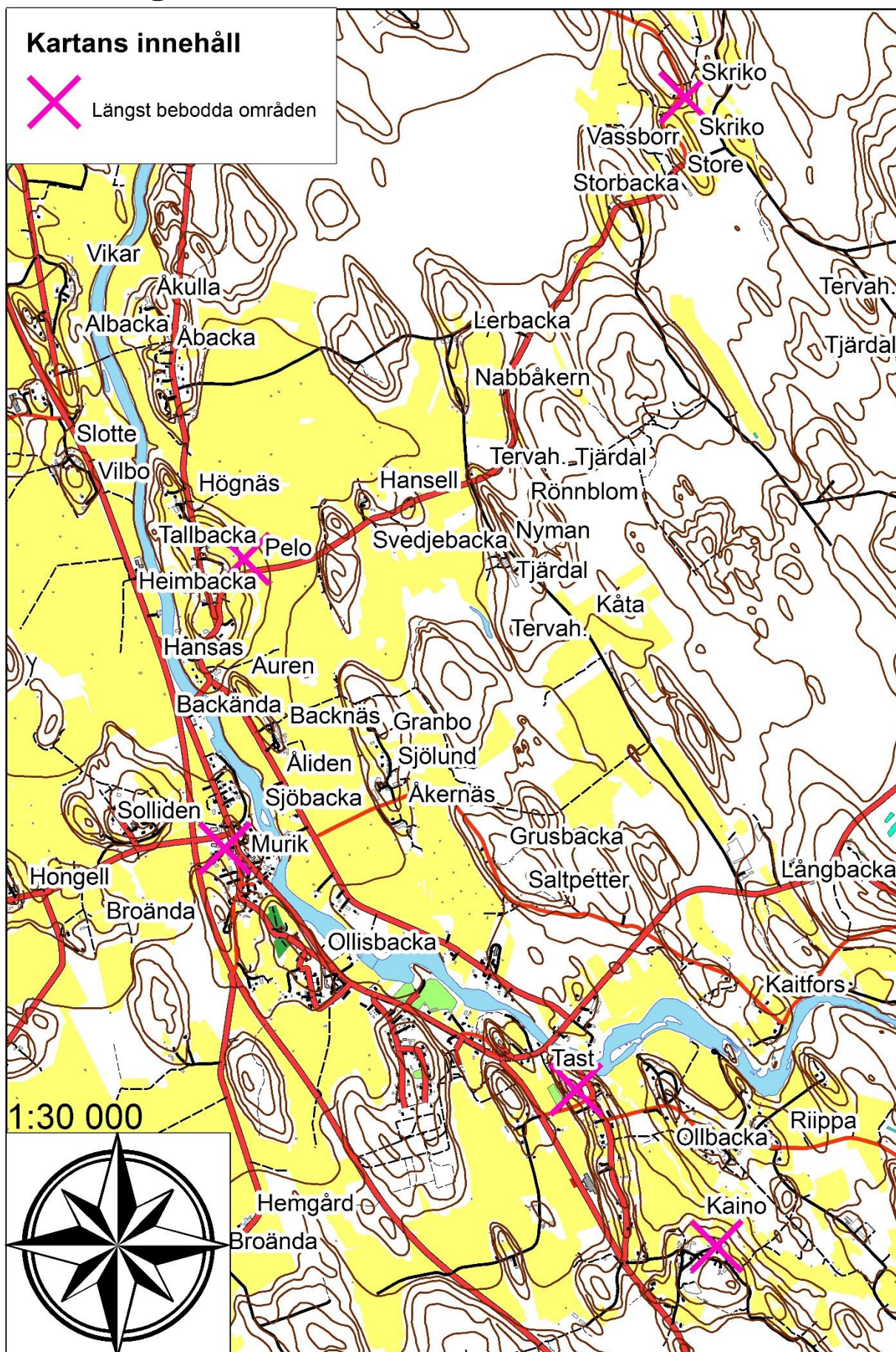
Mellan 1000- och 1400-talet anlände det i flera skeden nybyggare från Sverige som bosatte sig i området. På 1500-talet sökte sig folk från de finska trakterna norrut mot kusten. Den nuvarande befolkningen i Nedervetil härstammar från urbefolkningen, inflyttade rikssvenskar samt inflyttare från de finska trakterna. (Nygren, 1958, s. 40–55)

Nedervetil har i tiderna haft en större andel finskspråkiga än svensktalande invånare. Med tiden har den finsk- och svensktalande befolkningen delat sig så att de finstalande sökt sig längre söderut i älvdalen, mot nuvarande Vetil, och den svensktalande befolkningen sökt sig norrut mot Karleby och Nedervetil. En egendomlig dialekt har förblivit det talade språket i Nedervetil. Dialekten är speciell i och med avsaknaden av genus. Liknande dialekter kan hittas i centrala Sverige och i delar av Norge och Danmark. Genom tiderna har Nedervetildialekten emellertid fått mycket inflytande från finskan. (Nygren, 1958, s. 40–55)

De markområden som tidigare var holmar i skärgården utgör idag bygdens backar. Traditionellt har backarna varit mer bebyggda än lågländerna, vilka använts för jordbrukets behov. Bygden är en typisk jordbruksbygd, och därmed har bebyggelsen egentligen inte haft något centrum, utan bosättningen har varit utspritt i små gårdsgrupper. De områden som längst varit bebodda är Pelo, Skriko, Murik, Tast och Kaino (se Figur 1). (Nygren, 1958, s. 40–55)

Tidigast bebodda områden i Nedervetil

Figur 1.

Bosättningen har av praktiska skäl varit beläget i närheten av vattnet. Från vattnet fick man fiske och vattendraget kunde användas som trafikled. Fortfarande vill man gärna ha sina nybyggen invid vattendraget, fastän dess betydelse i vardagslivet inte är lika viktigt. Nedervetilområdet har aldrig varit särskilt bra jordbruksmark på grund av översvämningar och den steniga jorden. (Nygren, 1958, s. 40-55)

Nedervetil har hört till Pedersöre storsocken och senare till Gamlakarleby socken. Innan Nedervetil blev en egen kommun hörde den till Gamlakarleby landssocken. Nedervetil kvarstod som en självständig kommun fram till år 1969 då den sammanslogs med Terjärv och Kronoby kommuner. Tillsammans bildar de den nuvarande Kronoby kommun. (Ahlskog, u.å.)

2.2 Nedervetil nu och i framtiden

Befolkningsmängden i Kronoby kommun är svagt fluktuerande. I hela Nedervetil kommun del finns sammanlagt ca 1700 invånare och befolkningsantalet i kommundelen är också svagt fluktuerande. (Aspholm, 2013)

I Nedervetil tätortsområde finns av kommunal service följande: barndagvård, grundskola (klasser 1-6), filialbibliotek och hälsovård. I byacentrumet finns en lanthandel och livsmedelsaffären samt ett tankställe. Mittemot livsmedelsaffären strax intill riksvägen ligger en restaurang-café som driver mångsidig restaurangverksamhet. I byn finns också en brandstation samt en hel del små privatföretag som bidrar till att Nedervetil har ett relativt mångsidigt och täckande utbud av service.

I Jakobstadsregionen är glesbygdens och byars befolkningsökning relativt till avståndet från städer. Befolkningsmängden minskar i områden längre bort från städerna och ökar i städernas närhet. Befolkningsmängden ökar procentuellt mest inom 10 km från städerna Jakobstad och Karleby. På en radie 20 km från tätorten växer befolkningsmängden fortfarande, men när avståndet ökar minskar tillväxten. I Kronoby kommun har Terjärv tätort största procentuella förlusten av invånare, medan Nedervetil befolkningsmängd ökar mest. En av orsakerna för minskande befolkningsmängd anses vara att det inte finns någon möjlighet till högskoleutbildning i området och unga som flyttar för att studera flyttar ofta inte tillbaka till hembygden. (Nygård, 2012)

Som styrkor för regionen kan anses goda trafikförbindelser, den starka företagstraditionen samt god kommunal basservice. Som svagheter kan ses avsaknaden av arbetsplatser för

högutbildade, låg utbildningsnivå, dålig servicenivå inom kollektivtrafik samt den åldrande befolkningen och att unga flyttar bort från trakten. En möjlighet för Kronoby kommun att öka sitt invånartal är att marknadsföra sig som boendeort för dem som jobbar i Karleby och har familj. Ett hot för kommunen är de förändringar som pågår inom jordbruket. (Österbottens förbund, 2006)

3. Allmänt om planering av områdesanvändning

Markanvändnings- och bygglagens system för styrning av områdesanvändningen är ett hierarkiskt system som omfattar de riksomfattande målen, landskapsplan, generalplan och detaljplan. Hierarkin innebär att en mer översiktlig plan styr uppgörandet av en mer detaljerad plan. För att styra byggandet bör för uppförande av byggnad ansökas om bygglov och alla kommuner bör ha en byggnadsordning med föreskrifter om byggandet. (Miljöministeriet, 2012)

3.1 Lagstiftning som styr planering av områdesanvändning

Dessa lagar styr planeringen av områdesanvändningen:

- Markanvändnings- och bygglagen (132/1999)
- Markanvändnings- och byggförordning (895/1999)
- Lag om skyddande av byggnadsarvet (498/2010)
- Lag om fornminnen (295/1963)
- Naturvårdslag (1096/1996)
- Marktäktslag (555/1981)
- Landsvägslag (503/2005)
- Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994)
- Kyrkolag (1054/1993)
- Lag om ortodoxa kyrkan (985/2006)

3.2 Landskapsplan och de riksomfattande målen för områdesanvändningen

Landskapsförbundet ansvarar för uppgörandet av landskapsplanen och den fastställs av miljöministeriet. I planen sammanfattas de riksomfattande målen för områdesanvändning.

De riksomfattande målen för områdesanvändning fastställs av stadsrådet och innehåller målsättningar för områdesanvändningen på nationell nivå. (Miljöministeriet, 2012)

Målet med landskapsplanen är att utarbeta en enhetlig plan för områdesanvändning för ett helt landskap. Via landskapsplanen förmedlas de riksomfattande målen vidare till kommunerna. (Österbottens Förbund, 2010) Områden som i landskapsplanen inte har någon beteckning berörs inte av något styrbehov på nationell nivå (Österbottens Förbund, 2010).

3.3 Generalplan

En generalplan anger principer för områdesanvändningen inom kommunen. Generalplanen kan omfatta en del av kommunen, hela kommunen och även grannkommuner. Beroende på planens form kan den vara en detaljerad eller en riktgivande generalplan. En generalplan kan uppgöras att ha eller att inte ha rättsverkningar. Generalplanen godkänns av kommunfullmäktige och fastställs av miljöministeriet. (Miljöministeriet, 2012) Landskapsplanen ska beaktas vid utarbetning av generalplanen och samhällsstrukturen bör planeras fungerande samt ekonomiskt och ekologiskt hållbar (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 32 och § 35).

Enligt Markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) § 44 kan generalplanen eller en del av planen användas som grund för beviljande av bygglov på ett område som inte har ett stort behov av byggande. En generalplan som direkt styr byggande bör alltid ha rättsverkningar och det bör särskilt bestämmas att planen eller en del av den får användas som grund för bygglov. Byageneralplan med rättsverkningar som direkt styr byggandet underlättar bygglovsprocessen och bidrar till en mindre splittrad samhällsstruktur. Områdets förutsättningar för bygglov har utretts redan vid uppgörandet av generalplanen och området kan användas som grund för beviljande av bygglov utan en skild prövning. Ifall planen ska användas som grund för bygglov bör man ange antalet bygglov och deras ungefärliga placering på fastigheterna. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 44)

En generalplan utan rättsverkan styr inte detaljplaneringen eller annan markanvändning. Tätorters tillväxtområden och tätbebyggda tätorter på landsbygden samt områden med stort behov av byggande kräver detaljplanering. (Miljöministeriet, 2012)

3.4 Detaljplan

Detaljplaner tjänar som arbetsredskap för detaljerad styrning av områdesanvändning och byggande. I detaljplanen anvisas områden för olika ändamål och byggandet samt markanvändningen styrs enligt kraven som ställs av de lokala förhållandena, landskapet, byggnadssed och det befintliga byggbeståndet. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 50) En detaljplan behöver utarbetas av kommunen när samhällsutvecklingen i kommunen kräver det, speciellt i vad som gäller behovet av att styra markanvändningen eller bostadsproduktionen i området. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 51)

Vid utarbetandet av en detaljplan bör man beakta landskapsplanen samt generalplaner med rättsverkningar. Ifall området saknar generalplan med rättsverkningar bör detaljplanen ta i beaktande även de krav som ställs på generalplaners innehåll. Detaljplanen ska skapa förutsättningar för en trygg, hälsosam och trivsamt omgivning för invånarna. Det bör finnas bra tillgång till service och trafiken bör regleras rimligt. I området som planläggs eller i närheten av det bör finnas tillräckligt med områden som lämpar sig för rekreation. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 54)

3.5 Bygglov

För uppförande av nybyggnad krävs ett bygglov. Bygglov godkänns av kommunens byggnadstillsynsmyndighet. För uppförande av olika konstruktioner och anläggningar eller utförande av åtgärder kan det räcka med ett åtgärdstillstånd. (Miljöministeriet, 2012)

Undantagslov kan beviljas för uppförande av byggnader som avviker från en planbestämmelse eller en föreskrift i byggnadsordningen eller från bestämmelser i Markanvändnings- och bygglagen. Undantagsförfarandet säkerställer att byggandet inte försvårar planläggningen eller försvårar naturvården eller skyddandet av den byggda miljön. Undantagsbeslut krävs ifall man vill bygga på en strandzon eller på strandområde där det inte finns någon ikraftvarande detalj- eller generalplan med rättsverkningar. Vanligen beslutar kommunen om undantagslov, men när det gäller byggande på strandområden är det Närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) som gör besluten. NTM-centralen har även rätt att avvika från en byggrätt eller skyddsbestämmelse på detaljplaneområde. (Miljöministeriet, 2012)

3.6 Byggnadsordning

Enligt Markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) 14 § ska en kommun ha en byggnadsordning. Byggnadsordningen innehåller de föreskrifter som lokala förhållanden förutsätter och som är nödvändiga för ett ändamålsenligt byggande. Föreskrifterna kan gälla till exempel byggplatser, byggnaders storlek och placering, miljöanpassning, byggsätt, planteringar, inhägnader och andra konstruktioner. Byggnadsordningen innehåller också bestämmelser om vården av den byggda miljön och ordnandet av vatten- och avloppssystem. Ofta riktas olika föreskrifter till detaljplanerade områden och icke-detaljplanerade områden. Föreskrifterna kan komplettera planbestämmelser, men inte gälla före dem. (Miljöministeriet, 2012)

4 Planläggning i byar

Största delen av Finlands befolkning bor i städer, men landsbygden anses fortfarande vara ett attraktivt ställe att bo på. Ett landsbygdsområde karakteriseras av relativt låg befolkningstäthet, jordbruk som dominerande näring samt av invånarnas traditionella livsstilar och attityder. (Miljöministeriet, 2012)

Det är kommunens uppgift att sköta om planläggningen för att styra kommunens utveckling och markanvändning. Planläggning av ett område är ett långt projekt som förutom planeringen består av olika utredningar, växelverkan mellan kommunen, byborna och olika myndigheter, samt en hel del administrativa behandlingar. Före inledandet av ett planläggningsprojekt är det skäl att överväga mellan olika planformer och studera deras egenskaper för att säkerställa att rätt verktyg används för planeringen av områdesanvändningen. (Miljöministeriet, 2012)

4.1 Planeringsbehov på landsbygden

Behovet för planering av byar uppstår av olika skäl beroende på byns utveckling samt framtidsutsikter. Till planeringsbehovet bidrar utvecklingen av byns befolkningsmängd. I områden kring städer handlar planläggningen av byar främst om förtätning av samhällsstrukturen, medan i områden med minskande befolkningsmängd önskas upprätthållande av byns livskraft och lockande av nya invånare. I båda fallen kan planläggning påverka områdets utveckling. Lagstiftningen för planering av områden är den samma, men målsättningarna varierar. Den ekonomiska nyttan för kommunen vid

planläggningen av byar är inbesparningar som uppkommer. När byggandet på landsbygden styrs till byar och tätorter minskar kostnaderna för servicenätet och samhällsteknik. (Miljöministeriet, 2012)

Befolkningen på landsbygden styrs till befintliga byacentrum för att stöda bevarandet av service och byggande av gemensam infrastruktur. Genom planläggning kan områdets näringar stödjas, kultur och miljövärden skyddas samt miljöolägenheter förebyggas. I växande områden kring städerna behövs planläggningen för att koncentrera byggandet till områden med bra kollektivtrafikförbindelser. Kommunekonomin och samordnandet av jord- och skogsbruk med annan verksamhet i planeringsområden är av stor betydelse för planläggningen av landsbygdsområden. (Miljöministeriet, 2012)

Landskapsplanen, kommunens generalplaner och strategiska planer ligger som grund vid prövande av mera detaljerad planering av byar. Vid prövning av behovet bör beaktas byns utveckling, eventuella problem samt behovet av ändringar i markanvändningen. Vid inledandet av planläggningen bör man identifiera områdets egenskaper. Ett områdes regionala och lokala särdrag inverkar på planeringsbehovet samt val av plantyp. För identifiering av ett områdes egenskaper kan man använda samma klassificering som vid statistikföring och forskning, d.v.s. folkmängd, invånartäthet, näringar och avstånd till centrum. (Miljöministeriet, 2012)

Behov av plan kan uppstå av områdets utveckling, såsom växande tryck på byggande, skyddande av kulturarv och naturmiljö eller av näringslivets utveckling. Genom att planlägga områden blir byggandet effektivare än genom enskild tillståndsprövning för bygglov. I en by med planläggning är det enklare att sälja tomter och locka nya invånare till byn. Behov av planering kan också uppstå för att trygga utvecklandet av jord- och skogsbruk i området. (Miljöministeriet, 2012)

4.2 Område i behov av planering

Kommunen avgör planeringsbehovet vid beviljande av bygglov. Vid bedömningen av behov av planering beaktas områdets läge i förhållande till stadsregioner och trafikmässig betydelse, pendlingens omfattning och efterfrågan av byggplatser i jämförelse med resten av regionen. Det årliga nybyggandet bör jämföras med nuvarande byggnadsbeståndet och den befintliga bebyggelsens utsträckning och täthet ska beaktas. Hänsyn bör tas till behovet av utvecklandet av infrastrukturen till följd av nybyggande. Också byn och dess omgivnings utvecklingstendens och behovet av andra arrangemang i området bör uppmärksammas. Ifall

behovet av byggande i ett område är stort eller litet bör bedömas olika från fall till fall. Gränsen för behovet av byggande att vara stort kan variera mycket på olika håll i Finland. (Miljöministeriet, 2012)

Vid byggande på områden i behov av planering bör beaktas att byggandet inte orsakar olägenheter för planläggning och reglering av områdesanvändningen. Byggandet bör inte heller leda till ofördelaktig samhällsutveckling. Byggbeståndet ska passa in i landskapet och den befintliga byggda miljön. Vid byggandet bör tas hänsyn till att främja natur- och kulturvärden samt inte försvåra områdets användning som rekreationsområden. (Miljöministeriet, 2012)

4.3 Byggande på strandområden

Byggande vid stränder påverkar landskapet, miljön och naturen. Miljökonsekvenserna ökar i takt med att byggandet vid stränderna ökar. Byggandet av vägar, elledningar, vatten- och avloppssystem, beredningen av marken och muddring av vattendragen medför miljökonsekvenser. Genom planläggning kan man styra byggandet på stränder så att miljö- och naturförhållanden bevaras. (Miljöministeriet, 2005)

Största delen av Finlands strandområden består av jord- och skogsbruksmark. Tätorter är ofta av historiska skäl belägna vid vattendrag. Områdena kring vattendragen utgör också viktiga livsmiljöer för många djur- och växtarter. Fritidsbostäder och permanenta bostäder vid vattendrag anses öka landsbygdens och skärgårdarnas livskraft. Enligt Markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) § 72 ska byggande på stränder basera sig på planläggning eller alternativt undantagsbeslut som uppfyller de krav som lagen ställer på byggandet. (Miljöministeriet, 2005)

Områdets särdrag, läge, bosättningsstruktur, byggnadsseden, naturen, landskapet, vattendragets storlek, vattnets tillstånd och strandens jordmån påverkar ett strandområdes dragningskraft som bostadsområde. (Miljöministeriet, 2005)

4.4 Planläggning av strandområden

Med strandområde anses en bredare del av stranden än strandzonen utgör. Strandområdet anses ofta vara ca 200m brett, men bredden kan variera. Ifall det finns en byggnad på under 100 meters avstånd från stranden räknas stranden som utbyggd. (Miljöministeriet, 2005)

Vid planläggning av stränderna bör man beakta framtidsprognoser av förändringar i invånarantalet i området och behoven av byggande vid stränderna i framtiden. Vattendragets särdrag bör beaktas vid planeringen. Vattenområdet kan tjäna i rekreationssyfte, utgöra en del av landskapet eller vara en del av kultur- eller naturmiljön i området. (Miljöministeriet, 2005)

Enligt markanvändnings- och bygglagen bör naturvårdslagen beaktas vid planering av områdesanvändningen. Vid planläggningen bör också beaktas de växt- och djurarter som befinner sig i vattenområdena och speciellt skyddande av de sällsynta arterna. Det finns olikheter i livsmiljöer vid kraftigt rinnande forsar och lugnvatten. Vid forsar kan finnas rikligt av arter tack vare den höga luftfuktigheten och vattnets syrerikhet. (Miljöministeriet, 2005)

Byggandet bör styras till områden med lämplig jordmån och en natur som tål slitage. Vid placering av bebyggelse på låglänta och mjuka stränder utmed älvar ställs krav av risken för ras eller översvämningar. (Miljöministeriet, 2005)

4.5 Byggplatser vid planering av områdesanvändningen av byar

Det är önskvärt att i en by kunna erbjuda olika sorters byggmiljöer, som till exempel byggplatser med vy över byn eller ån, skogbevuxna eller öppna områden samt större eller mindre tomter. (Miljöministeriet, 2012)

Vid planerande av nya bostadsområden på landsbygden bör man beakta husdjursenheter. Nybyggen bör inte placeras i närheten av verksamma husdjursenheter och bosättningen bör inte splittra markområden som används för jord- eller skogsbruk. De nya invånarna kan anse trafiken, lukter, damm osv. från husdjursenheten som störande och enhetens utvecklingsmöjligheter minskar i och med närheten av bebyggelse. (Miljöministeriet, 2012)

Service- och affärsverksamhet är skäl att placera i centrum av annan verksamhet i byn. Med planläggning kan man säkerställa utvecklingsmöjligheter för servicen i byn. Speciellt bör det fästas uppmärksamhet vid planerandet av de i centrum placerade byggnadernas gårdsarrangemang. (Miljöministeriet, 2012)

Byggnaden på en tomt bör passa in i den befintliga byggda miljön och landskapet på området. Bullerskydd och ljudförhållanden bör tas i beaktande vid byggande. Ljudförhållanden i byggnaden samt på gård och vistelseområden får inte äventyra hälsa, vila eller arbete. Energi och naturresurser bör användas sparsamt. Energivärden bör utredas och

det ska redovisas för att minimikrav på energiprestanda blir uppfyllda. Vid uppförande, reparation, ändring eller rivning av byggnader bör man se till att historiskt och arkitektoniskt värdefulla byggnader eller helheter inte förstörs. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, 117 §)

5 Plansituation och planeringsbehov i Nedervetil

På en stor del av det avgränsade området som undersöks är landskapsplanen den enda planen med rättsverkningar. För en del av området finns en detaljplan. Detaljplanen har ändrats och utvidgats på vissa områden. En ny detaljplan utarbetas för tillfället. Den nya detaljplanen kommer att omfatta ett större område än den nuvarande planen.

5.1 Landskapsplanen

Landskapsplanen som gäller för Nedervetil är Österbottens landskapsplan. Österbottens förbunds landskapsförvaltning godkände den nu gällande landskapsplanen 29.9.2008. Planen fastställdes av Miljöministeriet 21.12.2010. (Österbottens förbund, 2010)

5.2 Tolkning av landskapsplanen i Nedervetil

Enligt Österbottens landskapsplan klassas Nedervetil som ett sekundärcentrum för centrumfunktioner. Detta innebär att vid planläggning bör speciell uppmärksamhet fästas vid området mellan sekundärcentrumet och den övriga tätorten. Vid centrumområdet anges i planen också område för tätortsfunktioner, vilket i stora drag sammanfaller med det område som undersöks i detta examensarbete. (Österbottens förbund, 2010)

I stort sett hela det avgränsade området som berör detta examensarbete hör till ett område som enligt landskapsplanen är nationellt värdefullt med tanke på kulturmiljön eller landskapsvården. Detta medför att vid planering, användning och byggande i området bör kultur- och naturarven särskilt beaktas. (Österbottens förbund, 2010)

Hela området kring Perho å är enligt landskapsplanen ett område med turistattraktioner eller ett utvecklingsområde för turism och rekreation. Denna planbestämmelse medför att vid planering och utveckling av turismrelaterade funktioner i området bör särskild uppmärksamhet fästas vid områdets särdrag och deras attraktionskraft ska dras till nytta. En

5.3 Nuvarande detaljplan

Nedervetil centrumområde har en detaljplan daterad den 18.1.1994. De senaste ändringarna har gjorts år 2008 och 2013. År 2008 gjordes ändringar i planen och år 2013 gjordes en ändring och utvidgning av vissa kvarter i detaljplanen. (Aspholm, 2013) En revidering av detaljplanen pågår för tillfället. Det finns ingen generalplan för området. I den nuvarande planen finns områdesreserveringar för bostäder, jordbruk, industri, handel, allmänna områden, grönområden och parkeringar. För tillfället finns det sammanlagt tio tomter lediga på Klockarbacka och Måsabacka bostadsområden (Kronoby kommun, u.å.).

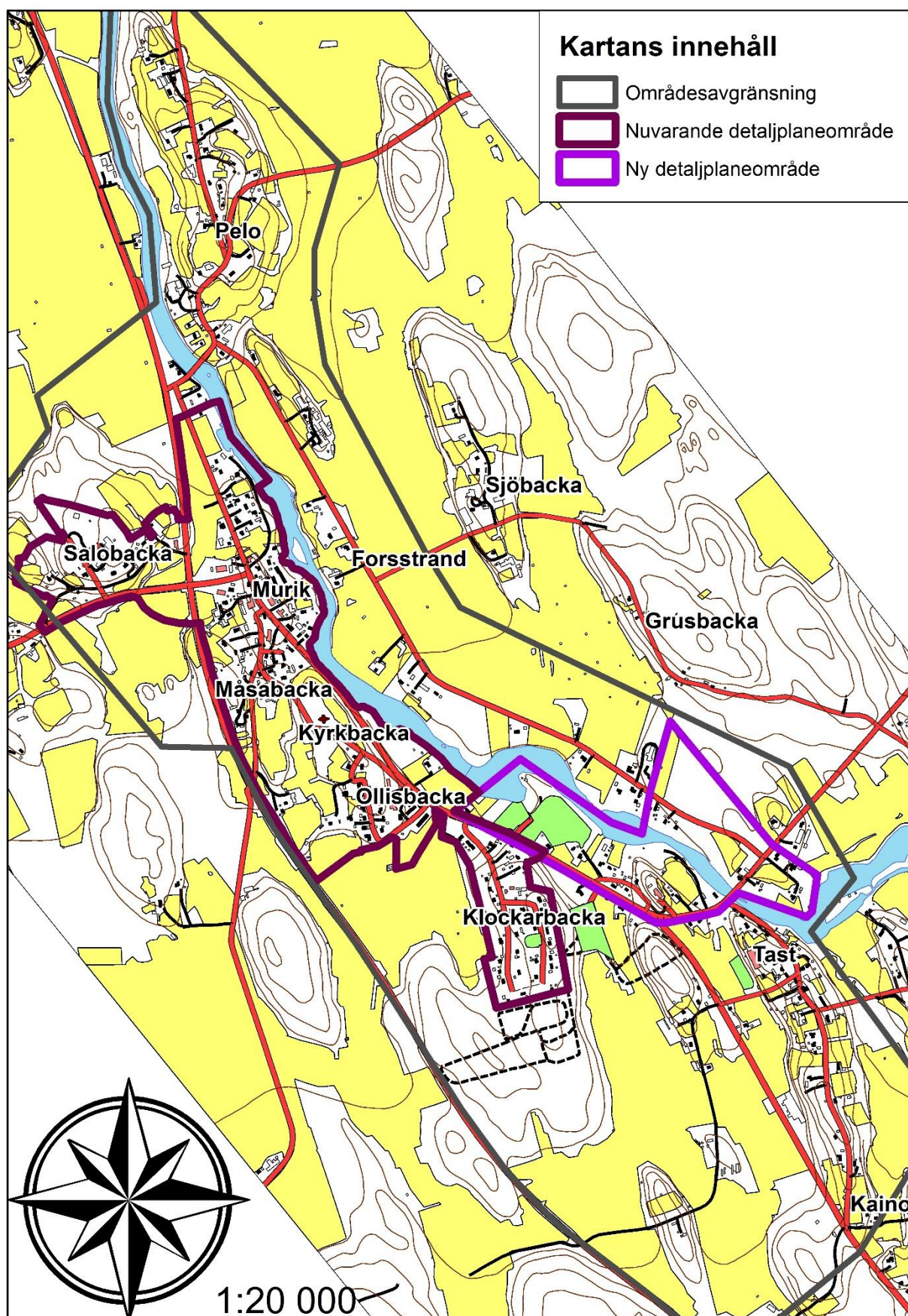
Den senaste utvidgningen och ändringen av detaljplanen (år 2013) motiveras med att kommunen vill öka antalet tomter och kunna erbjuda ett mångsidigare tomtutbud. Förtätning av det befintliga byggnadsståndet är både till kommunalteknisk och kommunalekonomisk fördel med tanke på infrastrukturen. (Aspholm, 2013)

5.4 Den nya detaljplanen

Vid revideringen av detaljplanen kommer den gamla detaljplanen att genomgå vissa ändringar. Planeområdet utvidgas att omfatta området vid sportplanen samt områden på andra sidan Perho å (Nygård, 2015). På det nya området som detaljplaneras kommer främst att finnas reserveringar för bostadshus, rekreationsområdet vid sportplanen samt mindre grönområden (Personlig kommunikation med kommunens planläggare, Dan Stenlund, 23.3.2015).

Planeområden i Nedervetil

Källor: Kronoby kommun, tekniska avdelningen.

Figur 3.

5.5 Invånarnas åsikter och framtidsvisioner

Platserna, naturen och landskapet samt deras utveckling är av stor betydelse för bygdens invånare och utgör en del av deras identitet. För att undvika konflikter vid planeringen är det viktigt att vara medveten om de uppfattningar och värderingar som ortsborna har. Uppfattningen av området kan variera stort mellan invånarna, beroende på till exempel ålder, tiden som de bott i byn och företagsverksamhet. På landsbygden är människorna vana att medverka i olika föreningar som tar ansvar för gemensamma frågor i området, till exempel via byaföreningar och andelslag. (Miljöministeriet, 2012)

I kommuner och i byar görs en del informella planer om markanvändning. De informella planerna har ingen rättsverkan. Exempel på sådana planer är kulturmiljöprogram och byaplaner. En byaplan upprättas tillsammans av byns invånare, föreningar, företagare och kommunen. Den innehåller ofta bland annat en beskrivning av byns historia och områden som är viktiga med tanke på kulturarv eller miljövården. Byaplanen är en utvecklingsplan som konkreta behov och åtgärder som berör markanvändning. Gemensamma visioner och de åtgärder som krävs för att nå dem presenteras. Byaplanen fungerar som ett gemensamt mål för invånarna i byn och den bör förnyas med några års mellanrum. Vid kommunernas planläggning och olika beslutsfattanden är det skäl att ta i beaktande byaplanen för att bättre svara till invånarnas behov och visioner. (Miljöministeriet, 2012)

5.6 Nedervetil byaplan

Nedervetil byaplan blev klart år 2010. I planen presenteras byns nuläge samt bybornas syn på byn och önskemål för utvecklingen av byn. Invånarna fick delta i uppgörandet av byaplanen genom att svara på en enkät om byn. (Sandbacka, 2010)

Byns främsta styrka anses vara närheten till Karleby. Nedervetil ligger på ett lämpligt pendlingsavstånd för dem som jobbar i Karleby och vill bo ute på landsbygden. I byn finns skola, dagvård, hälsovård samt annan service. I Nedervetil finns en öppenhet mot tvåspråkighet, vilket förespråkar för att finskspråkiga invånare också är välkomna. Byns naturnärhet och glesbygghet anses som goda egenskaper och gör att byn känns genuin. (Sandbacka, 2010)

Nedervetil anses av invånarna vara ett tryggt ställe att bo på. Stämningen i byn är, enligt de flesta enkätsvaren, god. I byn finns fortfarande en bra talkoanda och folk ställer upp för

varandra. Humorn och dialekten är viktiga ingredienser i bybornas samvaro. (Sandbacka, 2010)

Enligt enkätsvaren anser Nedervetilborna att servicen i byn är mångsidigt och upprätthåller en god nivå. Invånarna uppskattar att de olika serviceformerna är koncentrerade till ett mindre område. Det anses finnas goda möjligheter för utvecklandet av turism i Nedervetil. Naturnärheten beaktas och utvecklingen av vandringsled samt byggandet av rastplatser nämns i visionerna. Seljesåsen samt Seljes semesterby som ligger i kommundelens östra del anses vara viktiga för byn. (Sandbacka, 2010)

Det önskas att flera tomter för egnahemshus skulle planläggas i Nedervetil tätortsområde. De tomter som planeras bör vara tillräckligt stora för att bevara landsbygdskaraktären i byggandet. För att underlätta förmedlandet av tomter för nybyggande i Nedervetil anses upprättande av en tomtbank på byns hemsida som ett bra alternativ. Enligt byaplanen är det i dagsläget svårt att hitta lediga tomter i Nedervetil och tomtbanken skulle ge hjälp i sökandet, speciellt för sökandet av lediga tomter som är privatägda. Kommunen erbjuder endast få tomter och vid köp av privata markägare finns det möjlighet att få tag på större tomter. Genom att planera ändamålsenliga industritomter kunde flera företag lockas till Nedervetil. Detta skulle medföra mera arbetsplatser i byn. (Sandbacka, 2010)

Det påpekas i byaplanen att det finns oanvända områden i centrumområdet som kunde passa för byggnader med hyreslägenheter eller företag. Det gamla mejeriet nämns som en byggnad som kunde rivas för att möjliggöra byggandet av nytt. Enligt byaplanen finns det för få hyreslägenheter i byn. Det önskas att flera radhus och parhus skulle byggas i området. De som är i behov av hyreslägenheter är ungdomar och äldre. Ett äldreboende borde också upprättas i byn. (Sandbacka, 2010)

En lekpark borde finnas i Murik och det obebyggda området nedanom kyrkan kunde tjäna som grönområde eller möjligen som park. Enligt ett förslag kunde det på området finnas en örtträdgård i andan av Anders Chydenius, som är en av bemärkta Nedervetilbor i historia. (Sandbacka, 2010)

En av byns svagheter anses vara möjligheten av att den service som finns i byn går förlorad. Av kommunens tätorter, Kronoby, Nedervetil och Terjärv, är Nedervetil den minsta. När sparåtgärder görs i kommunen finns det en stor risk att indragningar görs i Nedervetil. För att byn ska kunna uppehålla den servicenivå som den har idag krävs att befolkningsunderlaget hålls på samma nivå, eller förhoppningsvis ökar. I byaplanen anses korsningen av riksväg 13, Backändavägen (748) och Murikvägen (17947) vara farlig.

Byborna önskar en ombyggnad av korsningen samt en lättrafikled i anslutning till den. (Sandbacka, 2010)

I visionerna och handlingsplanerna för byn önskar man att den service som nu finns i byn skulle bevaras och att nya företag skulle ha etablerat sig i Nedervetil. De gamla gårdar som blir tomma önskas få nya invånare, barnfamiljer flytta till området och att det finns bostäder som passar behoven för pensionärer och äldre. De farliga korsningarna vid riksväg 13 borde åtgärdas och lättrafiklederna utvecklas för att säkerställa trafiksäkerheten. En lättrafikled längs med riksvägen borde inrättas, samt en underfart under riksvägen för att göra korsandet av vägen tryggare. För att binda ihop de olika delarna av byn borde en led för lättrafik byggas över ån. Vandringsleden i området borde utvecklas. För att förbättra helhetsplaneringen av byn borde en generalplan över hela byn samt en detaljplan för mindre del uppgöras. (Sandbacka, 2010)

5.7 Nybyggen i Nedervetil centrum mellan år 2000 och 2013

Större koncentrationer av nya bostäder byggda innan år 2000 placeras vid Klockarbacka bostadsområde och vid Murik, i närheten av service. Mellan åren 2000 och 2013 byggdes sammanlagt över 40 bostadslägenheter på detaljplanerade områden i Nedervetil. Inom det undersökta området är mängden nya bostäder på oplanerad mark ungefär samma. (Gustav Nygård, 2015)

Största koncentrationen av nya bostäder som uppkommit mellan år 2000-2013 placeras vid de planerade bostadsområdena vid Pelostrand och Klockarbacka. Vid Pelostrand som planlagdes år 2006 uppkom 11 nybyggen. Klockarbacka bostadsområde finns i detaljplanen från 1994 och har utbyggts etappvis. Sammanlagt uppkom på bostadsområdet 15 nya bostäder mellan åren 2000 och 2013. På övriga delar av det undersökta området har 1-4 nya byggnader uppförts på olika håll, i gårdsgrupper eller som enskilda byggnader, både på planerad och oplanerad mark. Vid åstranden mellan Perho å och Forskantsvägen har 9 bostadsbyggnader uppförts mellan åren 2000 och 2013. På området fanns 14 bostadsbyggnader före år 2000. (Nygård, 2015)

5.8 Planeringsbehov i Nedervetil

Åstranden på östra sidan av Perho å har ett betydande tryck av byggande och kan anses som ett område i behov av planering. Områdesanvändningen styrs endast av landskapsplanen och byggtillstånd prövas därmed från fall till fall. Bygandet styrs i viss mån av kommunens byggnadsordning. Bygglov för uppförande av nybyggnad vid strandområdet bör ansökas från, och godkännas av, Närings- Trafik och Miljöcentralen. Åstranden har ett visst landskapsvärde, vilket bör beaktas vid områdesplaneringen. Översvämningsrisken vid området orsakar problem. Sockelhöjden bör bestämmas utgående från uppskattningar av vattennivån vid översvämningar och beräknas vara tillräckligt högt för att skador på byggnader ska undvikas.

I samband med det senaste utslaget för godkänt undantagslov meddelade NTM-centralen att byggandet vid åstranden vid Forskantsvägen i framtiden bör grunda sig på en plan med rättsverkan (NTM-centralen, 2011). För att uppfylla NTM-centralens krav bör strandområdet ha en detaljplan eller en generalplan med rättsverkningar. Ifall behovet av byggande i området är stort är en generalplan med rättsverkningar inte ett tillräckligt omfattande planeringsverktyg (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 44).

Nedervetil är på ett lämpligt pendlingsavstånd från Karleby, vilket ger möjligheter för byn att fungera som bostadsort för dem som jobbar i staden men vill bo på landet. Inget direkt behov av byggande har uppstått, men det kan löna sig för kommunen att framhäva denna egenskap och undersöka möjligheten att locka flera invånare till byn genom att öka utbudet av bostadstomter i området.

5.9 Markägo vid planering av mark i Nedervetil

Det är svårt att skapa ett enhetligt planeområde ifall endast kommunägd mark planeras. Därmed kommer även privatmark att planeras inför det nya detaljplaneområdet. Kommunen har ingått föravtal med församlingen om inköp av ca 8 ha mark vid Forskantsvägen. Av de tomtägare som får planerade tomter på sin mark kommer kommunen troligen att uppbära en ersättning för planeringen. Ersättningen har föreslagits motsvara utgifterna som uppkommer vid sökandet av undantagslov för uppförande av byggnad från NTM-centralen, d.v.s. 450 €/tomt. Kommunen är intresserad av att köpa mera områden i Nedervetil, ifall markägare är villiga att sälja områden. (Personlig kommunikation med kommunens planläggare, Dan Stenlund, 13.4.2015)

6. Strukturgranskning och dimensionering av områden

En strukturgranskning tillsammans med dimensionering ger ett bra utgångsläge till ändamålsenligt byggande och samtidigt en grund till rättvis fördelning av byggplatser. Strukturgranskningen åskådliggör den nuvarande situationen och de utvecklingsmöjligheter som området har vid inledandet av planläggningen. Från strukturgranskningen upptas principer för dimensionering av området. (Miljöministeriet, 2012)

6.1 Strukturgranskning

Vid inledandet av planläggningen kan det vara skäl att göra en strukturgranskning av byn. I strukturgranskningen märks ut t.ex. viktiga zoner för jord- och skogsbruk, områden som lämpar sig för byggande med avseende på jordmån, naturförhållanden eller tillgång till service samt områden som är viktiga för turism och rekreation. Områden som inte bör bebyggas t.ex. på grund av värdefulla natur- eller kulturobjekt bör också märkas ut. (Miljöministeriet, 2012)

6.2 Dimensionering

Med dimensionering avses byggandets omfattning och placering på ett område. Fastighetsstrukturen och områdets egenskaper påverkar dimensioneringen. En lämplig dimensioneringsmetod eller en kombination av dem väljs från fall till fall. Kommunen beslutar om områdets dimensionering. Som utgångspunkt bör vara kommunens utvecklingsmål, rättvis behandling av markägare och tillräckligt stora områden som är fria från byggande. (Miljöministeriet, 2005)

Grunderna för dimensionering av byn bör vara relativt till det behov det finns för byggandet, det önskade invånartalet och markägarnas vilja att sälja tomter. Den slutliga planen bör som helt eller delvist genomförd komplettera det bestående byggnadsståndet. (Miljöministeriet, 2012)

Det är bra att ha tydliga principer för dimensioneringen ända från början för att skapa rättvisa i fördelningen av byggplatser (Miljöministeriet, 2012). Den opartiska behandlingen av markägare innebär att alla markägare har lika byggmöjligheter med hänsyn till de förhållanden som miljön och naturen skapar. Det bör också beaktas till vilken utsträckning

fastigheterna redan utnyttjat sina byggrätter. Det finns olika beräkningsprinciper för att säkerställa opartisk beräkning av byggrätterna. Beräkningsprinciperna baserar sig på områdets egenskaper, såsom naturvärden och byggbarhet. De områden som tål mera slitage kan få mera byggplatser. Principerna för hur byggloven bestäms nämns vanligen inte i planbestämmelserna. (Miljöministeriet, 2005)

I en plan som direkt styr byggandet bör dimensioneringen basera sig på en detaljerad utredning av fastigheter och markägare. Vid dimensionering av byar med stora jord- och skogsbruksarealer kan man utgå från utvidgningsområdet av byacentrumet, och minska byggarealen på de områden som inte är förnuftiga att bygga på. Områden som inte lämpar sig för byggande, som t.ex. områden under kraftledningar eller bullerområden, tas inte med i beräkningen av arealen för byggrätt. På älvmråden beaktas ofta bara hälften av strandlinjen, beroende på älvens bredd samt byggmöjligheterna på den motsatta stranden. (Miljöministeriet, 2005)

7 Utredningar inför planläggning av byar

Enligt markanvändnings- och bygglagen (5.2.1999/132) § 9 ska planläggning grunda sig på tillräckliga utredningar. Sociala och kulturella konsekvenser, samt konsekvenser för miljön och samhällsekonomin bör utredas.

Vanliga utredningar inför planläggning av byar är följande:

- Bosättingens och näringsstrukturens historia.
- Landskapsanalys.
- Den befintliga planläggningen på området.
- Den befintliga bebyggelsen samt invånartalet och dess utveckling.
- Byns placering inom samhällsstrukturen.
- Placering av service- och näringsstrukturen inom området.
- Invånarnas åsikter om utvecklingsmål.
- Områden som är lämpliga för byggande.
- Kulturmiljön.
- Miljöbilden, landskapet och naturförhållanden.
- Infrastrukturen i området.
- Markägförhållanden. (Miljöministeriet, 2012)

7.1 Jordbruksområden

På planläggning vid landsbygden kan det vara skäl att göra gårdsvisa utredningar av jordbruksverksamheten. Dessa utredningar behöver inte nödvändigtvis vara offentliga, men kan vara bra för planläggaren att känna till. Åkerområden anses traditionellt vara områden som inte är förnuftiga att använda för bebyggelsens behov. (Miljöministeriet, 2012)

Enheter avsedda för djurhållning placeras oftast på glesbygden, utanför planlagda områden. Områden kan ändå uppges i detaljplan eller generalplan med rättsverkan. Fast enhetens plats är anvisad bör enhetens placering avgöras från fall till fall i samband med miljötillståndsförfarandet. I en plan kan anges bestämmelser om miljöskydd och avfallshantering, men inte beträffande djurarter eller antal. Vid placeringen beaktas också Grannelagen (26/1920), enligt vilken grannskapet inte får orsakas besvär av t.ex. lukt, buller och damm. Vid uppförande av en ny djurhållningsenhet i närheten av planerade områden bör de konsekvenser som enheten orsakar planområdet, och omgivningen i allmänhet, utredas. Planerandet av bostadsområden i närheten av stora djurstallar minskar både enheternas utvecklingsmöjligheter samt den allmänna trivselen på bostadsområdet och bör därmed undvikas. (Miljöministeriet, 2010, s. 42–45)

Miljöministeriet har uppgjort avståndsrekommendationer för placering av djurhållningsenheter. Rekommendationerna baserar sig på mängden fosfor i djurens gödsel. På lukten som sprids från husdjursenheter inverkar faktorer såsom djurart, djurens antal samt produktionsfasen. Byggnadernas lämplighet och gårdens gödselhanteringsteknik har betydelse. Tillfälliga förhållanden som t.ex. luftens temperatur, fuktighet och vindens riktning kan påverka lukten spridning. Fosforhalten är därmed inte direkt jämförbar med luktmängden från en djurgård. Luktolägenheter från djurgårdar med fjäderfä och svin anses vara kraftigare än de från nötkreaturs- eller mjölkboskapsproduktion med samma djurantal. På svin- och fjäderfäfarmer krävs ofta större och för nötkreatursgårdar mindre avstånd än rekommenderat. Genom tekniska lösningar kan avstånden minskas. (Miljöministeriet, 2010, s. 42–45)

7.2 Översvämningsrisk

På grund av förödande översvämningar på senaste åren samt de frågor som följer med klimatförändringen har bedömning av översvämningsrisker fått mera uppmärksamhet i planläggningen. (Närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen), 2011) För att vara

förberedd på översvämningarna lönar det sig att ta dem i beaktande vid planeringen av markanvändningen (Österbottens förbund, 2010).

Med hjälp av en preliminär uppskattning av översvämningsrisker uppsökes de områden där översvämningar kan tros uppstå. Uppskattningen baserar sig på existerande data från tidigare fall samt uppskattningar för utvecklingen av vattendragen. (NTM-centralen, 2011)

Områdesreserveringar för byggande bör uppgöras med hänsyn till de uppskattade översvämningszonerna. I detaljplaner bör byggplatser samt byggnaders grundnivåer anges samt byggförbud införas på områden med risk för översvämningar. Konstruktioner som skyddar mot översvämningar kan planeras och nivå för vägbygge fastställas. I detaljplanering kan även annan detaljerad administration av översvämningar ingå. För att minimera skador som orsakas av översvämningar bör byggande vid strandområden undvikas. När befolkningens mängden ökar, ökar också trycket för att planlägga områden nära vattendrag eller områden vars översvämningsrisk är okänt. (NTM-centralen, 2011)

Traditionellt försöker man minska på översvämningsrisken genom att bygga strandbankar och rensa vattendragen från växtlighet. Det finns både fall där detta minskat översvämningarna, och fall där strandbankarna orsakat mera skada än vad hade uppstått ifall vattendraget var i naturtillstånd, t.ex. när strandbankarna inte hållit när översvämningen inträffat. Ett sätt som används för att minska översvämningsrisken är att förvara och sakta in vattenmängdernas möjlighet att komma in i vattennätet. (Finlands miljöcentral (SYKE), 2013)

7.3 Kulturmiljö

Byggda kulturmiljöer av riksintresse ingår i en inventering som utarbetas av Museiverket. Inventeringen är enligt statsrådets beslut en inventering som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen enligt markanvändnings- och bygglagen. (Museiverket, u.å.) Inventeringen strävar till att inkludera objekt som bildar en helhetsbild av byggandets historia i Finland. Kulturmiljöerna, de enskilda byggnaderna samt miljöerna bör bevaras i by- och stadsbilden och områdesanvändningen bör därmed anpassas till områdets kulturhistoriska värden. Ibland kan områdena vara vidsträckta och ha utrymme för kompletterande byggande. Utgångspunkten är ändå att det befintliga byggnadsståndet och områdets karaktär bevaras. (Museiverket, 2009)

Fornlämningar skyddas med stöd av lagen om fornminnen. Vid planläggningen bör man förutom de byggda kulturmiljöerna av riksintresse också beakta kulturmiljöer av intresse för landskapet och av lokalt intresse. (Miljöministeriet, 2009)

Med byggnadsarv avses den byggda kulturmiljön. Lag om skyddande av byggnadsarvet strävar till att trygga mångfalden av den byggda kulturmiljön samt värna dess särdrag och främja dess vård. För att bevara byggnadsarvet krävs skyddande av byggnader, konstruktioner, byggnadsgrupper och helheter av bebyggda områden. Skyddandet bör rikta sig till byggnader som är betydande på det nationella planet, landskapsplanet eller lokalplanet. En skyddad byggnad får inte rivas. (Lag om skyddande av byggnadsarvet, 4.6.2010/498) Kyrkobyggnader och begravningsplatser, samt fasta konstruktioner i anslutning till dem, som uppförts före 1917 är skyddade med stöd av kyrkolagen och lagen om ortodoxa kyrkan. Angående senare uppförda kyrkomiljöer tas beslut om skydd av kyrkostyrelserna. (Kyrkolag 26.11.1993/1054 och Lag om ortodoxa kyrkan 10.11.2006/985)

7.4 Naturmiljö och landskapsmiljöer

Det är enligt naturskyddslaget inte tillåtet att förstöra eller försämra förekomstplatser av arter som behöver särskild skydd. Undantag från en fridlysning kan beviljas ifall en tillräcklig skyddsnivå uppehålls. Uppkomsten av fridlysta växt- eller djurarter hindrar inte att marken används till jord- och skogsbruk eller byggande. Man bör ändå undvika att skada eller störa de fridlysta arterna. På områden där det förekommer arter som ingår i Europeiska gemenskapens specialbestämmelser om artsskydd gäller andra regler. (Naturskyddslagen 20.12.1996/1096) Enligt marktäktslagen får inte substanser tas så att en vacker landskapsbild eller naturens speciella värden förstörs. (Marktäktslag 24.7.1981/555)

7.5 Rekreation

I Markanvändnings- och bygglagen krävs att det bör vid uppgörande av landskapsplan, generalplan och detaljplan beaktas att det finns tillräckligt med områden för rekreation på planområdet. (Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132, § 28, § 39, § 54)

7.6 Infrastruktur

På det undersökta området är den infrastruktur som bör tas i beaktande vägar och lättrafikleder samt vatten- och avloppsnät. När ett område utbyggs bör kommunen se till att infrastrukturen följer utvecklingen.

7.6.1 Vägar

Bosättning och befolkningstäthet är de mest centrala delarna av samhällsstrukturen som påverkar trafiken. De påverkar trafikens effektivitet, utgifter och servicenivå. Följder från flyttrörelserna och utvecklingen av åldersstrukturen i befolkningen är förändringar som ställer krav på rörligheten i samhället. I omgivningen syns detta i luftkvalitet, trivsel, trafiksäkerhet och möjligheten till vardagliga resor. (Kokkola-Pietarsaari-Kaustinen-alueen liikennejärjestelmäsuunnitelma, 2006)

7.6.2 Vatten- och avloppssystem

Enligt lagen om vattentjänster (9.2.2001/119, § 10) bör nybyggen på de fastigheter som befinner sig inom ett vatten- eller avloppsverks verksamhetsområde anslutas till verkets vatten- och avloppsledningar. På övriga områden behandlas avloppsvattnet enligt bestämmelser i statsrådets förordning om behandling av hushållsavloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät (542/2003). (Kronoby kommun, 2010)

7.7 Strukturgranskning i Nedervetil tätortsområde

För Nedervetil utreds i en strukturgranskning byns geografiska läge och byns service- och näringsstruktur, infrastruktur, jordmån, jordbruksområden samt markägoförhållanden. Det finns en översvämningsrisk i tätortsområdet, vilket utreds i strukturgranskningen. I granskningen beaktas också områdets natur- och kulturvärden samt rekreationsområden.

Ingen detaljerad utredning har gjorts över viktiga kultur- eller naturvärden som bör skyddas. Kommunen utför för tillfället en naturinventering och byggnadsinventering vid tätorten inför revideringen och utvidgandet av detaljplanen. Eftersom inga tidigare inventeringar har utförts på området finns det för tillfället ingen information om hur områdets kultur- och naturvärden bör beaktas vid planläggningen.

Strukturgranskningens omfattningar diskuterats med kommunens planläggare. I strukturgranskningen tas i beaktande de karaktärsdrag som påverkar trivsln på bostadsområden, hållbarheten i byggande och utbyggande av infrastruktur till området. Den information som för tillfället finns till förfogande angående dessa egenskaper har tagits med i strukturgranskningen. Utredningar samt temakartor för Nedervetil tätortsområde finns i bilaga 1.

8 Strukturgranskning av Nedervetil tätortsområde

Utgående från strukturanalysen analyseras områdenas lämplighet för bostadsområden. Det undersökta området har indelats i mindre delar för att mera detaljerat analysera delområdenas särdrag. I analysen beaktades områdets nuvarande planläggning och användning samt de särdrag som påverkar lämpligheten för byggande av bostadsområde. Värderingar över delområden finns i bilaga 2.

8.1 Sammanfattning av delområdenas egenskaper

Murik och Tast är redan relativt tätt bebyggda områden. I dessa områden skulle byggandet handla om en förtätning det befintliga byggnadsbeståndet. Kyrkbackas utbyggnad ska granskas och utvärderas på grund av att kyrkan är ett nationellt värdefullt kulturobjekt. Runt kyrkan finns inga stora områden till förfogande för byggande. Måsabacka är ett nyligen planerat område och utbyggs för tillfället. Klockarbacka samt Ollisbacka är redan planerade områden. En utvidgning av områdena skulle ge utrymme för flera tomter. På Klockarbacka finns för tillfället 8 lediga bostadstomter.

Östra sidan av Perho å, d.v.s. från Pelo-området längs ån till Seljesvägen omfattar stora åkerområden och har på grund av det flacka landskapet en översvämningsrisk. Bästa byggplatserna på östra sidan ån är uppe på Pelobacka eller på norra sidan Forskantsvägen med tanke på översvämningsrisken. Längs Forskantsvägen finns stora åkerområden. Bostadsområdena borde därför koncentreras till skogsområdet längs Forskantsvägen, nära korsningen med Seljesvägen. Detta motsvarar vad som har planerats inför den nya detaljplanen. Mellan ån och Forskantsvägen finns ett behov av planering, men området är mindre lämpat för bostadsbyggande.

Salobacken har för övrigt goda egenskaper för bostadsbebyggelse, men områdets trafikförbindelser till byn borde utvecklas. Området vid sportplan och Gillestugan har också

många goda egenskaper för bostadsbebyggelse. Strax intill sportplan finns en översvämningsrisk, men annars är risken liten trots områdets närhet till ån.

Området vidare från Tast längs Tastvägen söderut mot Murikvägen har befintlig bebyggelse i mindre omfattning jämfört med Tastbacken. Västerut är sluttningen från Tastvägen ställvis mycket brant, men i övrigt är området enligt strukturanalysen lämpligt för bostadsbyggande. Området ligger inom några kilometers avstånd till servicen i Murik. Grovfurbacken som befinner sig på östra sidan Murickvägen har ingen bebyggelse. Området ligger på några kilometers avstånd till service, men området avgränsas från annan bebyggelse av stora åkerområden samt Murikvägen.

Backsängsbacken intill Murickvägen har flera goda egenskaper för bostadsbebyggelse. På östra sidan Murickvägen från Backsängsbacken finns grundskolan. Mellan Murickvägen och skolan finns en del åkerområde. På grund av närheten till skolan samt goda trafikförbindelser är området ett bra förslag till bostadsområde.

8.2 Resultat från värdering av delområden

Enligt analys av strukturgranskningen är de bäst lämpade områdena för nya bostadsområden Lantibacka och Grovfurbacka i områdets södra del samt det område som kommer att omfattas av den nya detaljplanen, d.v.s. området från sportplanen längs Seljesvägen över ån och vidare längs Forskantsvägen. Området vid skolan samt Backsängsbacken är också lämpliga för bostadsbyggande. Pelobacka i det undersökta områdets norra del och Tastbacka strax intill Perho å har också goda egenskaper för bostadsbygge.

8.3 Planskisser

Planskisser uppgörs över de områden som är lämpliga för byggande av nya bostadsområden. Pelobacka och Tast-områden utelämnas på grund av att de är relativt tätt bebyggda och områdena kräver ytterligare utredningar. Tast by är en nationellt värdefull kulturmiljö vilket bör beaktas vid planering av förtätning av bebyggelsen i området. På Pelobacka finns många driftscentrum för jordbruk. Fastän driftscentrumen avstått från boskap dominerar jordbruket områdesanvändningen. Vid Pelo ligger också en läderfabrik. Före planläggning av området krävs utredningar om områdets jordbruksverksamhet och läderfabrikens inverkan på omgivningen.

Däremot uppgörs en planskiss över Forsstrand-området, fastän området enligt strukturgranskningen inte är ett av de mest lämpade områden för bostadsbebyggelse. En skiss uppgörs för att området är ett område i behov av planering.

Planskisser uppgörs över sex områden. De är Forskantsvägen, Sportplan-Gillestugeområdet, Seljesvägen-Forskantsvägen, Backsängsbacken, Lantibacken och Grovfurbacken. Planskisserna finns i bilaga 3.

9 Sammanfattning

Med områdesplanering strävar man till att skapa en trivsamt livsmiljö där natur- och kulturmiljöer samt näringsstrukturen tas i beaktande. Planläggning av byar på landsbygden koncentrerar sig oftast på förtätning av den befintliga samhällsstrukturen och styrning av byggandet till tätorterna. Detta stöder bevarandet av service och byggande av gemensam infrastruktur. Områdesplanering kan användas för att stärka byns utveckling och locka nya invånare till byn. Nedervetil by ligger i närheten av Karleby stad, vilket har en positiv inverkan till ökningen av invånartalen. De nya bostadsområdena bör placeras i byn så att de inte orsakar omfattande olägenheter för byns befintliga byggnadsstånd, näringsliv samt kultur- och naturmiljö.

Genom strukturanalysen fås fram olika områdets egenskaper som påverkar områdets lämplighet som bostadsområde. Från analysen kan plockas ut de områden som har bra egenskaper eller vars svagheter kan åtgärdas.

Översvämningsriskzonerna och enhetliga åkerområden orsakar största delen av utmaningarna vid placeringen av nya bostadsområden i Nedervetil. Områdesplanering är en lång process som kräver mycket planering, konsekvensbedömning och samarbete med invånare samt myndigheter. Från utredningen av lämpliga bostadsområden fås utgångsläget för områdesplaneringen samt idéer inför planläggningen.

På det undersökta området finns områden som kan förtätas, såsom Murik och Tast-områden, vilka är redan bebyggda. Pelobacken och Tastvägen har också en del befintlig bebyggelse, men har goda egenskaper för bosättning. Måsabacka, Salobacken, Klockarbacka och Ollisbacka är redan planlagda områden. För byggande av helt nya områden är delar av Forskantsvägen, Backsängsbacken och skolområdet samt Grovfurbacken möjliga utvecklingsområden.

Resultaten från undersökningen är strukturanalysen i form av utredningar och kartor vilka presenteras i bilaga 1. Beskrivningar och värdering av delområdets egenskaper finns i bilaga 2 och planskisser över områden hittas i bilaga 3.

10 Diskussion

Alla områden i Nedervetil tätort har sina för- och nackdelar med tanke på planering som bostadsområden. En stor del av områdenas utvecklingsbehov har att göra med infrastrukturen, d.v.s. vägar, lättrafikleder samt vatten- och avloppssystem vilka kräver satsningar av kommunen.

Den starka jordbrukskulturen och översvämningsrisken gör planeringen utmanande. Översvämningsrisker är ett hot för bebyggelsen, speciellt intill åstranden. Ifall isdammar orsakar översvämningar kan deras omfattning bli mycket större än översvämningar orsakade av nederbörd eller smältvatten. Uppskattningar av översvämnings omfattning när isdammar uppstår är svårt att göra. Möjligheter för att minska översvämningsrisken borde utredas och åtgärdas speciellt före planläggning av det flacka landskapet vid Forskantsvägen, vilket för tillfället är ett område i behov av planering. Driftscentrumens verksamhet bör utredas noggrannare för att undersöka den inverkan de har på olika områden. Planläggningen bör inte heller skapa oskäligen olägenheter för jordbruket, som utgör en del av byns karaktär.

Närheten till Karleby och goda trafikförbindelser ger Nedervetil möjligheten att locka till sig flera invånare. Det behöver dock finnas tillräckligt med service i byn samt tillgängliga tomter för nybyggare. Fastän största delen av Finlands invånare bor i städer har landsbygden fortfarande sin charm som ett lugn miljö att bo i. Kronoby kommun borde fortsätta marknadsföra sig som bostadsort för dem som vill bo på landet men har sina arbetsplatser i städerna. För att bättre kunna locka folk till Nedervetil by är det bra om tomtutbudet är mångsidigt. De områden som efter planutvidgningen är de mest aktuella områdena för byggande är områden vid Forskantsvägen och Backsängsbacken.

Undersökningen kunde utvecklas genom att i strukturgranskningen ta i beaktande flera faktorer och vidareutveckla och fastställa dimensioneringsprinciper inför planeringen. Åtgärder för att förbättra områdenas lämplighet som bostadsområden kunde utredas. I planeringen kunde också tas in andra användningsändamål för områdena för att se hur områdena lämpar sig t.ex. som industriområden.

Som fortsatta åtgärder borde kommunen undersöka möjligheten att minska översvämningsrisken av Perho å för att säkerställa tryggt byggande vid åstranden. Trafiksäkerheten vid anslutningar med riksväg 13 borde förbättras. Omändringen av korsningen vid Murik bör också förbättra trafiksäkerheten för lättrafik. En lättrafikförbindelse till andra sidan riksvägen och över Perho å skulle binda samman de olika byadelarna och öka områdesanvändningens utvidgningsmöjligheter. För att närmare bestämma jordbrukets inverkan på områdesanvändningen kan gårdarnas verksamhet undersökas. Genom kartläggning av gårdarnas verksamhet får man reda på mängden trafik till och från gårdarna samt gårdarnas framtidsplaner inför eventuella utvidgningar eller nedsättningar. Inför planläggning av Backsängsbacken och utvidgning av Klockarbacka bostadsområde bör en ny dragning av elljusspåret planeras.

Ett alternativ för kommunen är att utvidga detaljplaneområdet ytterligare för att styra områdesanvändningen i byn. En rimlig lösning är också att uppgöra en generalplan med rättsverkningar och som på delar av området direkt styr byggandet. För att området vid Forskantsvägen är ett område i behov av planering borde det utredas ifall en generalplan som direkt styr byggandet är tillräcklig för att styra områdesanvändningen eller ifall området måste ha en detaljplan. På övriga områden kan generalplanen anses som ett bra verktyg för styrandet av områdesanvändningen.

Kronoby kommun kommer förhoppningsvis att ha nytta av detta examenarbete vid diskussioner om utvecklingsmöjligheter för Nedervetil tätortsområde. För planläggning krävs vidare undersökningar, men arbetet ger en hel del motiverade idéer inför planläggningen och beslutsfattande för framtiden.

11 Källförteckning

Ahlskog, Holger, (u.å.). *Historia* [online]

<http://www.nedervetil.fi/document.asp?id=fuetxev6t7b> (hämtat 13.2.2015).

Andtbacka Pia, *Nedervetil föreslås få ny hälsostation*. Österbottens Tidning, 13.3.2015, s.6

Annas Stall, 2015. *Välkommen* [online]

<http://www.annasstall.net/index.html> (hämtat 24.3.2015)

Aspholm Jonas, 2013. *Kronoby kommun planebeskrivning: Ändring och utvidgning av Nedervetil detaljplan – kvarter 10, 11 och 116*. Ramboll, Vasa.

Befolkningsdatasystemet, 2015. *Kommunernas invånartal i alfabetisk ordning, Situation i registret den 31.12.2015* [online]

<http://vrk.fi/default.aspx?docid=8698&site=3&id=0> (hämtat:13.2.2015).

Finlands Miljöcentral (SYKE), 2013. *Tulvavesien pidättäminen valuma-alueella* [online]

[http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Tulviin_varautuminen/Tulvariskien_hallinta/Tulvariskien_hallinnan_toimenpiteet/Tulvavesien_pidattaminen_valumaalueella\(8436\)](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Tulviin_varautuminen/Tulvariskien_hallinta/Tulvariskien_hallinnan_toimenpiteet/Tulvavesien_pidattaminen_valumaalueella(8436)) (hämtat: 25.3.2015).

Klimatstrategi för Jakobstadsregionen fram till år 2020, 2010. [online]

http://www.kristinestad.fi/medialibrary/data/Klimatstrategi_foer_Jakobstadsregionen_inkl_bilaga-%7B6ku5s-nvske-148cy%7D.pdf (hämtat 15.1.2015)

Kokkola-Pietarsaari-Kaustinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, 2006. [online]

http://www.kokkola.fi/palvelut/kaavat_ja_kiinteistot/kaavoitus/yleiskaavoitus/kokkolan_kestustaajaman_yk/perusselvitykset_kestustaajama/fi_FI/selv_liikenne/_files/92456973639186885/default/Kokkola_Pietarsaari_Kaustinen_alueen_liikennejarjestelmasuunnitelma.pdf (hämtat 4.1.2015)

Geologiska forskningsinstitutet, 22.11.2013. [online]

<http://hakku.gtk.fi> (hämtat 26.2.2015).

Google, 2015. [online]

www.maps.google.com (hämtat 20.3.2015).

Gustav Nygård, 2014. Temakartor uppgjorda av Gustav Nygård, källor: YKR/SYKE & TK 2014 och Lantmäteriverket 2012.

Kronoby kommun, 2010. *Byggnadsordning*. Kronoby.

Kronoby kommun, u.å., *Lediga bostadstomter* [online]

<http://www.kronoby.fi/default.asp?id=bostadstomter> (hämtat 11.4.2015).

Kronoby kommuns miljönämnd, 2014. Föredragningslista 18.2.2014, § 9 behandling av beslut från Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland 10.12.2013. Kronoby.

Miljöministeriet, 2005. *Planering av strändernas markanvändning*, Edita Prima Ab, Helsingfors.

Miljöministeriet, 2006. *Markanvändnings- och bygglagen.Handledning 13*, Edita Prima Ab, Helsingfors.

Miljöministeriet, 2010. *Anvisningar om miljöskydd vid husdjursskötsel: miljöförvaltningens anvisningar*. Helsingfors, s. 42-45.

Miljöministeriet, 2012. *Generalplanläggning av byar: Handledning för planläggare, kommuner och byar* [online]

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38727/MF_3sv_2012_Generalplanlaggnin_g_av_byar.pdf?sequence=1 (hämtat 4.1.2015), Miljöministeriet, avdelningen för den byggda miljön, Helsingfors.

Miljöministeriet, 23.12.2009. *Beaktande av byggda kulturmiljöer av riksintresse vid planläggning och tillståndsförfarande* [online]

<http://www.nba.fi/sv/File/893/rkymenettelytalasvenska.pdf> (hämtat 9.2.2015)

Museiverket, 22.12.2009. *Nedervetil kyrka* [online]

http://www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2233 (hämtat 9.2.2015)

Museiverket, 22.12.2009. *Tast by* [online]

http://www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2064, (hämtat 9.2.2015)

Museiverket, 23.12.2009. *Byggda miljöer av riksintresse: Frågor och svar om RKY* [online]

http://www.kulturmiljo.fi/read/asp/rsv_rky_faq.pdf (hämtat 9.2.2015)

Museiverket, u.å.. *Byggda kulturmiljöer av riksintresse* [online]

http://www.nba.fi/sv/kulturmiljo/byggnadsarv/byggda_kulturmiljoer (hämtat 9.2.2015)

Museiverket, u.å.. *Register för fornlämningar* [online]

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx
(hämtat 9.2.2015)

NTM-centralen, 2006. Västra Finlands Miljöcentralers utlåtande till Kronoby kommun
26.10.2006.

NTM-centralen, 2011. NTM-centralens utlåtande till Kronoby kommun, 2011.

Nygren Erik, 1958, *Huru bygden befolkades*. i: Ahlskog Bertel & Björkqvist Paul & Villner Hugo & Nygren Erik. *Nedervetil kommun – Hembygdsbok*, s. 40-55, Jakobstad, Jakobstads Tryckeri och Tidnings Aktiebolag.

Nygren Erik, 1995. *Nedervetil ungdomsförening 100 år*, Ab Österbottningen, Karleby.

Nygård Gustav, 2012. *Nuvarande samhällsstrukturutveckling i Jakobstadsregionen – En jämförelse med JASU*. Jakobstadregionens Näringscentral Concordia Ab, Österbottens Förbund. [online]

<http://www.concordia.jakobstad.fi/download/575/Samh%C3%A4llsstrukturutveckling%20i%20Jakobstadsregionen.pdf> (hämtat: 4.1.2015)

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten, 30.3.2011. *Preliminär bedömning av översvämningsriskerna i Perho ås avrinningsområde*.

Sandbacka Sonja, 2010. Nedervetil byaplan [online]

http://www.nedervetil.fi/contentlibrary/Nedervetil/Byautveckling/Nedervetil_byaplan.PDF
(hämtat 15.1.2015)

Slotte Carl-Johan och Paasiala Bo, 2003. *Nedervetil Församling 250 år*, Nedervetil församling, Oy Fram Ab, Vasa.

Statistikcentralen, 2015. *Folkmängd efter kön och område samt förändringen av folkmängden 31.12.2014* [online]

http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=010_vaerak_tau_123&ti=Folkm%E4ngd+efter+k%E6n+och+omr%E5de+samst+f%E6r%E4ndringen+av+folkm%E4ngden+31%2E12%2E2014&path=../Database/StatFin/vrm/vaerak/&lang=2&multilang=sv (hämtat 4.1.2015).

Styrelsen för Kronoby Lokalavdelning av ÖSP, 2015. ÖSPs tillkännagivande för Kronoby kommunstyrelse, Kronoby 23.02.2015,

Svenska Finlands Idrottsförbund, u.å.. *Tävling* 2015 [online]

<http://sfi.idrott.fi/friidrott/tavling/> (hämtat 25.3.2015)

Trafikverket, 2014. *Tieliikennekartta, Etelä-Pohjanmaa* [online]

http://portal.liikennevirasto.fi/portal/page/portal/f/aineistopalvelut/tilastot/tietilastot/liikennemaarakartat/Liikennem%E4%E4r%E4kartta_10_1_1_2014_KVL.pdf (hämtat 4.1.2015)

Träenergiforum, 2004. [online]

www.puuenergiafoorumi.net/nyheter/nedervetil.htm (hämtat 13.3.2015)

Vägförvaltningen, 2008. *Trafiksäkerhetsplan för Kronoby, Vasa* [online]

http://alk.tiehallinto.fi/julkaisut/pdf/liikenneturvallisuussuunnitelmat/kronoby_lts.pdf (hämtat 4.1.2015)

Västra Finlands Miljöcentral, 25.11.2009. *Riktlinjer för vattenskydd fram till år 2015: Statsrådets principbeslut* [online]

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38438/SY_10_2007.pdf?sequence=3 (hämtat 4.1.2015)

Österbottens Förbund, 2006, *Regionstrukturplan för Jakobstadsregionen 2030: Basutredning* [online]

<http://www.kristiinankaupunki.fi/medialibrary/data/Svjassukka-%7Bqcyqe-ugnt4-pkr5m%7D.pdf> (hämtat: 4.1.2015). Pöyry, Vasa.

Österbottens Förbund, 2010, *Österbottens landskapsplan 2030* [online]

<http://www.obotnia.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/osterbottens-landskapsplan-2030-fi-fi/> (hämtat 4.1.2015).

Österbottens Förbund, 2010, *Österbottens landskapsplan 2030: Beteckningar och bestämmelser* [online]

<http://www.obotnia.fi/assets/1/Planlaggningsenheten/Maakuntakaava/merkinnat-jamaaraykset.pdf> (hämtat 4.1.2015).

Österbottens Förbund, 2010, *Österbottens landskapsplan 2030: Planbeskrivning* [online]

<http://www.obotnia.fi/assets/1/Planlaggningsenheten/Landskapsplan/Landskapsplaneplanbeskrivning.pdf> (hämtat 4.1.2015), FRAM Boktryckeri.

Finlands författningssamling

Kyrkolag 26.11.1993/1054

Lag om ortodoxa kyrkan 10.11.2006/985

Lag om skyddande av byggnadsarvet 4.6.2010/498

Lag om vattentjänster 9.2.2001/119

Markanvändnings- och bygglagen 5.2.1999/132

Naturskyddslagen 20.12.1996/1096

Strukturgranskning i Nedervetil

2015

Innehåll

Nedervetil bys geografiska läge och byns service- och näringsstruktur	1
Jordbruksområden i Nedervetil	4
Perho å	6
Tidigare översvämningar av Perho å	6
Åtgärder för att minska översvämningsrisk i Nedervetil	7
Beaktandet av översvämningsrisken i kommunens byggnadsordning	7
Kulturmiljö i Nedervetil	10
Fornlämningar i Nedervetil	12
Natur- och landskapsmiljöer i Nedervetil	14
Rekreation i Nedervetilområdet	15
Vägar och trafik i Nedervetil	17
Vatten och avloppssystem i Nedervetil	20
Energieffektivitet i planläggning i Nedervetil	20
Jordmån i Nedervetil	22
Markägförhållanden i Nedervetil	24

Nedervetil bys geografiska läge och byns service- och näringsstruktur

Nedervetil ligger ca 18 km längs riksväg 13 söderut från Karleby stad. Jakobstad ligger på över 40 km avstånd från byn. De andra tätorterna i kommunen, d.v.s. Terjärv och Kronoby, ligger båda på ca 20 km avstånd. Jakobstad-Karleby flygplats ligger ca 15 km från Nedervetil centrum och den närmaste järnvägsstationen, i Karleby, ca 18 km ifrån. (Google, 2015)

Arbetsplatser i Nedervetil är koncentrerade till Murik-området, vilket också märks på serviceutbudet. I Murik finns två livsmedelsaffärer, restaurang, bank, apotek, bilverkstad, tankstation samt räddningsverkets verksamhet. I byn finns också ett flertal andra företag, bl.a. läderfabrik, bokföringsbyråer, bilförsäljning och frisörsalonger. Den kommunala servicen; hälsostationen, äldreomsorg, dagvård, grundskola och bibliotek, samt den kyrkliga verksamheten bidrar till en del arbetsplatser i Nedervetil. En stor arbetsgivare i området är företaget Tara-Element, som tillverkar och transporterar betongelement för byggande och har idag ca 40 anställda. (Gustav Nygård, 2014)

Hälsostationen i Nedervetil har haft problem med luftkvaliteten. En arbetsgrupp har sammansatts för att utreda för hälsostationens framtid. Arbetsgruppen föreslår ett nybygge med ett nedbantat utbud av service. Den nya hälsostationens möjliga placering är oklart på grund av att det näraliggande daghemmet ska byggas ut, och därmed kan det bli ont om utrymme på den nuvarande platsen. Förslaget går vidare till social- och hälsonämnden. (Österbottens Tidning, 13.3.2015)

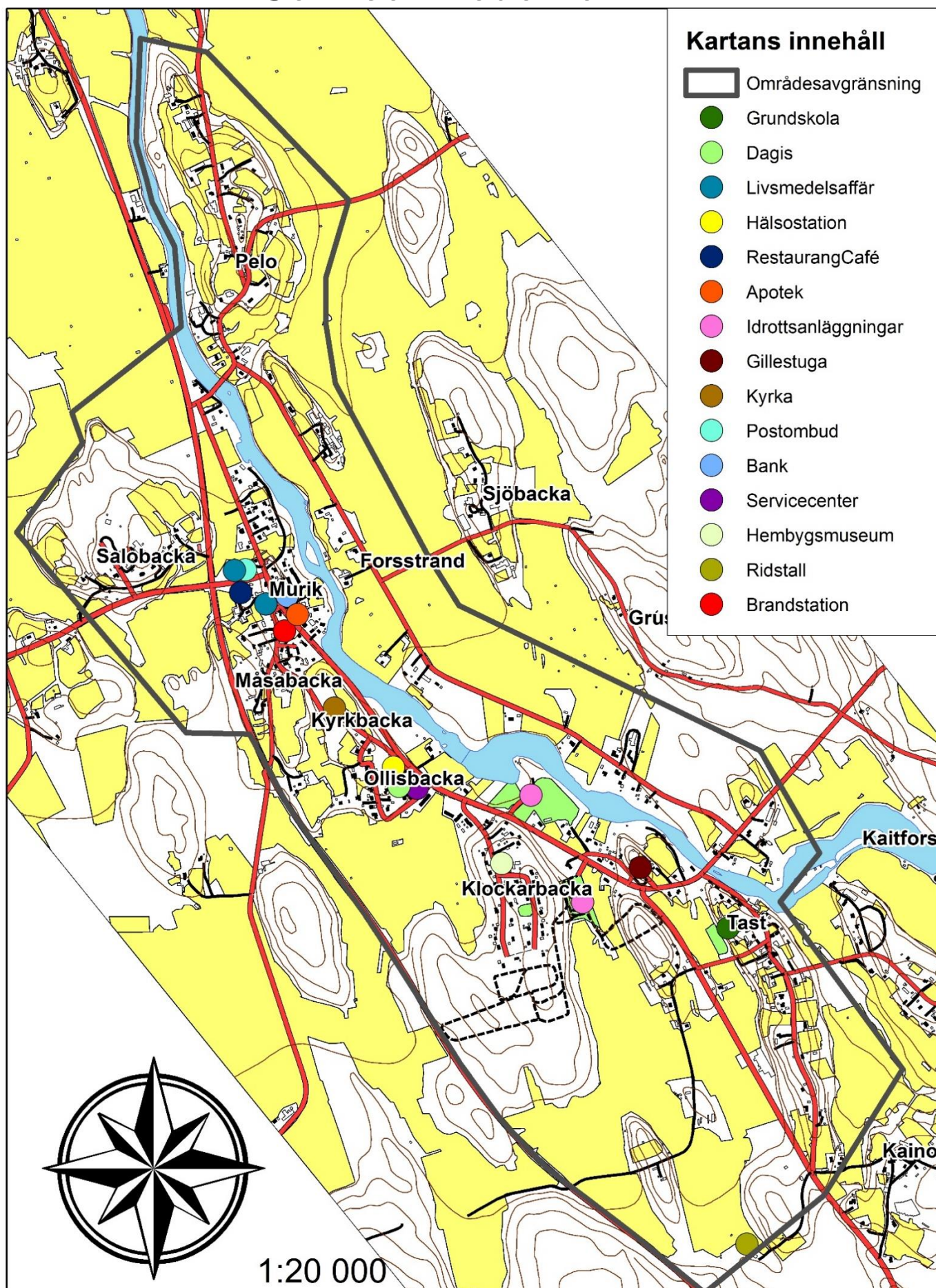
Jordbruken förväntas att utvecklas att bestå av större men färre enheter. Mellan åren 2000-2010 har jordbruksföretagande i Jakobstadsregionen minskat med ungefär 17 % och den odlade åkerarealen för gårdarna har ökat med ungefär 21 %. Den totala odlade arealen har varit stabilt. (Gustav Nygård, 2014 enligt Statistikcentralen, 2011)

Läderfabriken, Ab Geson Oy, har verksamhet i Pelo-området, strax intill Perho å. Fabriken driver miljötillståndspliktig verksamhet. Fabrikens verksamhet kan skapa olägenheter såsom luktproblem, buller och nedsmutsning av miljön. Genom användning av nya tekniker har olägenheterna minskat och inga klagomål har framförts på de senaste åren. (Kronoby kommuns miljönämnd, 2014)

Tillverkningsindustrin i Jakobstadsregionen koncentreras till tätorterna. Ett regionstrukturplan över Jakobstadsregionen har uppgjorts år 2005. Där samhällsstrukturutvecklingen förutspås, planeras och samordnas i regionen. Genom

regionstrukturpanering skapas samordning och en gemensam syn på markanvändning samt andra mål i regionen. (Gustav Nygård, 2012)

Service i Nedervetil

Jordbruksområden i Nedervetil

I Nedervetil centrumområde finns 5 bondgårdar med verksamma nötkreaturs- eller mjölkboskapsproduktionsenheter. Detta betyder att avstånden till bostadsområden möjligen kan bestämmas mindre än rekommendationerna föreslår. Inom det undersökta området finns även verksamma driftscentrum som inte längre driver husdjursskötsel men fortfarande brukar jorden.

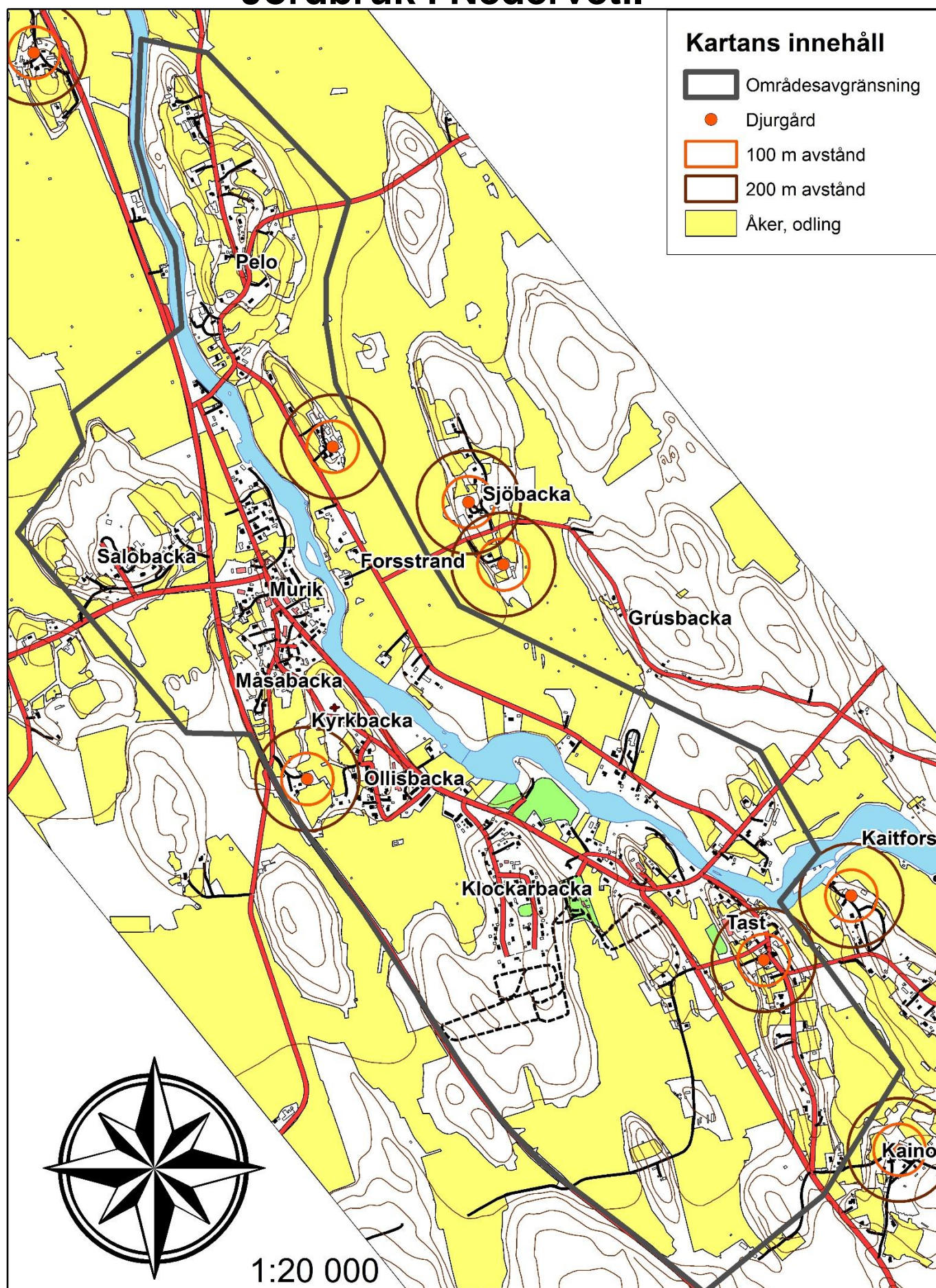
I samband med planerandet av en ny detaljplan i Nedervetil har Österbottens svenska producenter, ÖSP, tillkännagivit att åkermark inte utan övervägande skäl ska användas för bostads- och industriområden. Orsakerna till detta är att det blir otrevligt för bönderna att bruka jorden som är närapå gårdar och för att de stöd som fås från den odlade marken går förlorade. Odlingsmarken borde beaktas också vid planering av vägar till industri- och bostadsområden. Vägdragningen ska inte dela åkerområden på ett sätt som försvårar brukandet av jorden och vägarna bör hålla vikten av jordbruksmaskiner. ÖSP önskar också att kommunen låter nya jordbruksrelaterade byggnader finnas och synas i landskapet. (Kronoby lokalavdelning för Österbottens svenska producenter, 2015)

Vid byggande på åkermark bör byggnaderna placeras intill befintliga gårdsområden eller skogsdungar. Byggplatserna skall med lämpliga planteringar passas bättre in i landskapsbilden. (Kronoby kommun, 2010)

På det undersökta området finns tre verksamma husdjurenheter. Strax utanför området finns fyra verksamma djurgårdar vilka också kan ha en viss inverkan på trivseln på det undersökta området. I Miljöförvaltningens anvisningar om miljöskydd vid husdjursskötsel anges rekommendationer för avstånd mellan bostadsområden och husdjursenheter. Avstånden baserar sig på mängden och sorten av husdjur. Djurgårdarna i Nedervetil tätort är småskaliga och därmed krävs inte att avstånden till bostadsområdena är mera än 200 m. För de allra minsta gårdarna är även en 100 meters avstånd tillräcklig.

Jordbruk i Nedervetil

Perho å

Perho å har sitt ursprung i de små sjöar som finns i inlandet på gränserna mellan Perho, Kyyjärvi och Kivijärvi kommuner. Ån är ca 160 km lång och rinner via Vetil och Kaustby kommuner till Nedervetil i Kronoby kommun och därifrån vidare till Karleby där den norr om staden rinner ut i Bottenhavet. Längs ån finns sex sjöar av vilka fem sjöars vattennivå regleras. Av dessa fem är tre sjöar konstgjorda. Med hjälp av de på 1960-talet byggda konstsjöarna kan vattenflödet i ån kontrolleras. Effektiv dikning av skogar har på sistone minskat regleringens inverkan på vattennivån. Längs ån finns fyra kraftverk. Ett av kraftverken är beläget i Kaitfors i Nedervetil. (NTM-centralen, 2011)

Som andra åar i Österbotten karakteriseras Perho å av översvämningskänsligheten samt stora växlingar i vattenflödesmängderna. Vattenflödet i ån är vanligtvis störst på våarna vid tiden av snösmältning. Minst är flödet på sommaren och växer igen till hösten. Det största problemet i området är den snabba förändringen i vattendraget på våren, vilket ofta orsakar isdammar. (NTM-centralen, 2011)

Kvaliteten av Perho å vid området Nedervetil-Karleby klassats som försvarlig. Till strukturella faktorer har reglering av vattenmängden med hjälp av dammarna en stor inverkan. Rensning av växtlighet och byggande av strandbankar har också en positiv inverkan på åns struktur. Till klassificeringen påverkar också den tidvis dåliga vattenkvaliteten. Kvaliteten sjunker på grund av sura sulfatjordar samt tidvis förekommande fasta ämnen som belastar vattendraget. Läderfabriken i byn en betydande inverkan på belastningen av vattendraget nedströms från Nedervetil. Den låga syrehalten i vattnet beror på vattenregleringen i dammarna. Med hjälp av dammarna försöker man sänka vattennivån i sjöarna för att förbereda för smältvattnet samt för att utnyttja värmen från vattnet till att smälta isarna speciellt vid Nedervetil centrumområde. (Västra Finlands Miljöcentral, 2009)

Tidigare översvämningar av Perho å

Översvämningar i Perho å har uppstått under vårarna 1953, 1955, 1977, 1982, 1984, 1985 och 2000 samt på sommaren 1987. Isdammar orsakade översvämningar under vårarna 1977, 1984 och 1985. Den isdammsöversvämning som orsakat mest skada till byggnader inträffade år 1985. Översvämningsområdet som Perho å orsakar omfattar till största delen jordbruksmark. Översvämningen år 1985 orsakade även stor skada på bebyggelsen i Nedervetil. Delorsak till översvämningens omfattning var Kaitfors kraftverks korttidsreglering samt bristfällig

reglering vid sjöarna uppströms. Dammen vid Kaitfors är dimensionerad enligt en översvämning som inträffar en gång på tusen år. (NTM-centralen, 2011)

Innan regleringsbassängerna byggdes var översvämningen år 1953 den största som inträffat. Efter byggandet av bassängerna inträffade största översvämningen våren år 2000. Vid översvämningen av Perho å år 2000 var 1200 hektar jordbruksmark under vatten. Vattnet spolar med sig betydliga mängder näringsämnen från åkrarna i vattendragen. Översvämningen som inträffade år 2000 är av sannolikhetsklassen av översvämningar som upprepar sig med ca 20 års mellanrum. Den orsakade förutom skada på åkrarna endast småskaligt med skador på byggnader. (NTM-centralen, 2011)

Att få vattnet att hållas på avrinningsområdet är ett för tillfället omdiskuterat problem. Undersökningar angående metoder för att hålla vattnet på avrinningsområdet har inte gjorts för Perho å. När isdammar uppstår i ån upphävs de med hjälp av grävmaskiner eller genom sprängningar. Under de senaste nio åren har isdammar i Nedervetilområdet två gånger förstörts med hjälp av grävmaskiner. Ifall översvämningsrisken oväntat ökar, kan invånare anvisas om fastighetsvisa skyddsmetoder och möjligheter för att undvika skador. (personlig kommunikation med Susanna Airiola, NTM-centralen, 25.3.2015)

Åtgärder för att minska översvämningsrisk i Nedervetil

Vid Perho å har inga speciella skyddsåtgärder för byggnader vidtagits inför översvämningar, däremot har jordbrukslandet beaktats. Vid Nedervetil-Karlebyområdet har ån rensats från växtlighet och strandbankar byggts vid åstränderna. För att undvika likadana skador som översvämningen år 1985 orsakade har bosättning anvisats längre bort från åstranden, sockelhöjder fastställs högre upp än översvämningshöjderna och vattenregleringen vid Kaitfors vattenkraftverk har förändrats väsentligt. Risken för att liknande isdammar ska uppstå är nuförtiden betydligt mindre. (NTM-centralen, 2011)

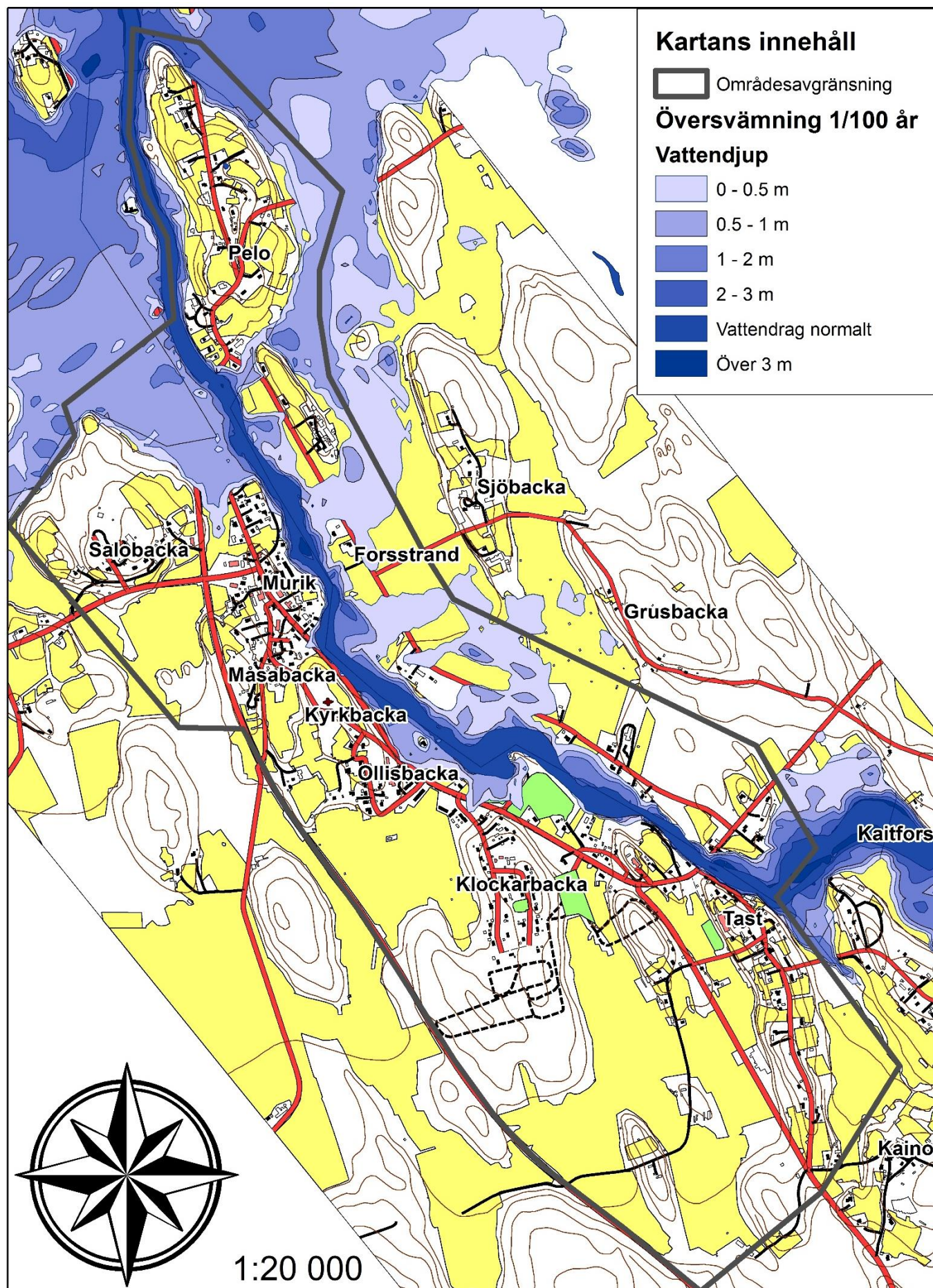
Beaktandet av översvämningsrisken i kommunens byggnadsordning

Avståndet från strandlinjen till byggnader ska enligt kommunens byggnadsförordning vara minst 20 meter. Bastubyggnader bör placeras minst 10 meter från strandlinjen. I avstånden beaktas tillandningar. Golvnivån i ett bostadshus bör vara 0,5 meter högre än högvattenståndet. Den lägsta rekommenderade bygghöjden vid strandområden fås från

miljöcentralen. (Kronoby kommun, 2010) Enligt Västra Finlands Miljöcentral bör risken för översvämningar som upprepas en gång på hundra år tillämpas vid bestämmande av byggnadens lägsta bygghöjd vid vattendragen i kommunen. (Västra Finlands Miljöcentral, 2006)

Översvämningsrisk i Nedervetil

Kulturmiljö i Nedervetil

Byggda miljöer av riksintresse (RKY-objekt) i Nedervetil är Nedervetil kyrka och Tast by (Museiverket, 2009). För tillfället pågår en byggnadsinventering på det gamla detaljplaneområdet inför revidering och på det blivande nya området som detaljplaneras.

Kyrkomiljön i Nedervetil utgörs av kyrkan, klockstapeln och kyrkogården. Klockstapeln byggdes under åren 1764-1767 under ledning av Mats Honga. Den nuvarande kyrkan byggdes år 1817 av Heikki Kuorikoski. Både klockstapeln och kyrkbyggnaden genomgick stora renoveringar i slutet av 1800-talet, då de i stort sett fick det utseende den har idag. (Museiverket, 2009; Slotte & Paasiala, 2003)

Kyrkan och klockstapeln i Nedervetil

Tast by består av ca tio tätbebyggda bondgårdar med tillhörande ekonomibyggnader. En del av byggnaderna härstammar ända från 1700-talet. Helheten som byggnaderna formar är välbevarad och återspeglar den lokala byggnadsseden. I närheten av området finns också Gillestugan, en samlingslokal som sköts av Nedervetil ungdomsförening. (Museiverket, 2009)

Tast by i Nedervetil.

Ungdomsförening i Nedervetil grundades år 1895. Den första samlingslokalen förstördes i brand och därefter uppfördes den nuvarande Gillestugan, år 1913. Byggnaden utbyggdes år 1936 samt 1978 och har renoverats i flera omgångar. Renoveringarna på 1950-talet samt i slutet av 1970-talet var av en större omfattning. Byggnaden har inhyst varierande verksamhet och fungerat som samlingslokal för kommunens behov. Huvudsakligen har byggnaden använts för ungdomsföreningens verksamhet och som ett samlingshus för byborna. (Nygren, 1995; Sandbacka, 2010; Museiverket, 2009)

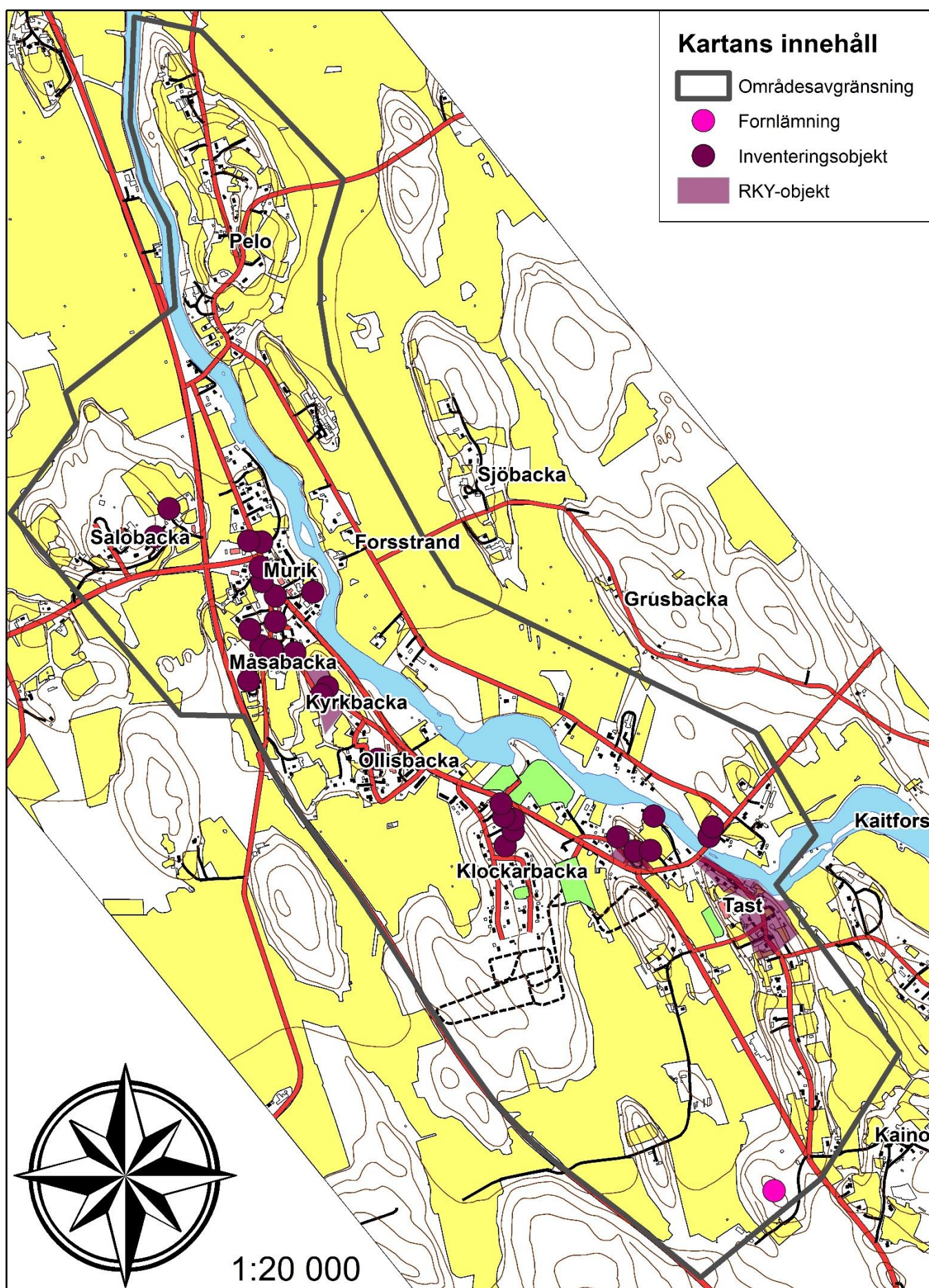
Gillestugan i Nedervetil

Fornlämningar i Nedervetil

På Grovfurbacken i det undersökta områdets södra del finns en fornlämning. Fornlämningen består av stenrösen i en diameter på 5-7 meter med en grop på mitten. Röset är täckt av växtligheten vilket försvårar observationen av den. Inga vidare undersökningar har gjorts av röset, men år 2010 hittades 9 små stenrösen till i området. De små stenrösens exakta läge framgår inte ur museiverkets register över fornminnen. (Museiverket, u.å.)

Kulturmiljö i Nedervetil

Natur- och landskapsmiljöer i Nedervetil

I landskapsplanen avses hela det undersökta området som landskapsmässigt värdefullt, vilket bör beaktas vid planläggningen av området. Särskild uppmärksamhet bör fästas för att bevara den natur- och kulturarv som finns på området. Forsen från centrumområdet norrut är skyddat enligt forsskyddslagen. Detta innebär att det råder byggnadsbegränsning på området och de naturvärden som finns i området bör bevaras. (Österbottens förbund, 2010)

Vid placering av byggnader bör alltid bevarandet av landskaps- och naturvärden eftersträvas i mån av möjlighet. För växtligheten viktiga zoner, skönhetsvärden och speciella naturföreteelser såsom flyttblock eller vackra träd bör bevaras. Byggandet vid den skyddsvärda forsen vid Perho å bör enligt kommunens byggnadsordning undvikas. (Kronoby kommun, 2010)

Perho å bidrar till Nedervetils landskapsmässiga värde och ger naturen en större mångfald. I samband med att en ny detaljplan uppgörs för centrumområdet i Nedervetil kommer en naturinventering att utföras under år 2015. Tidigare har ingen naturinventering på området uppgjorts.

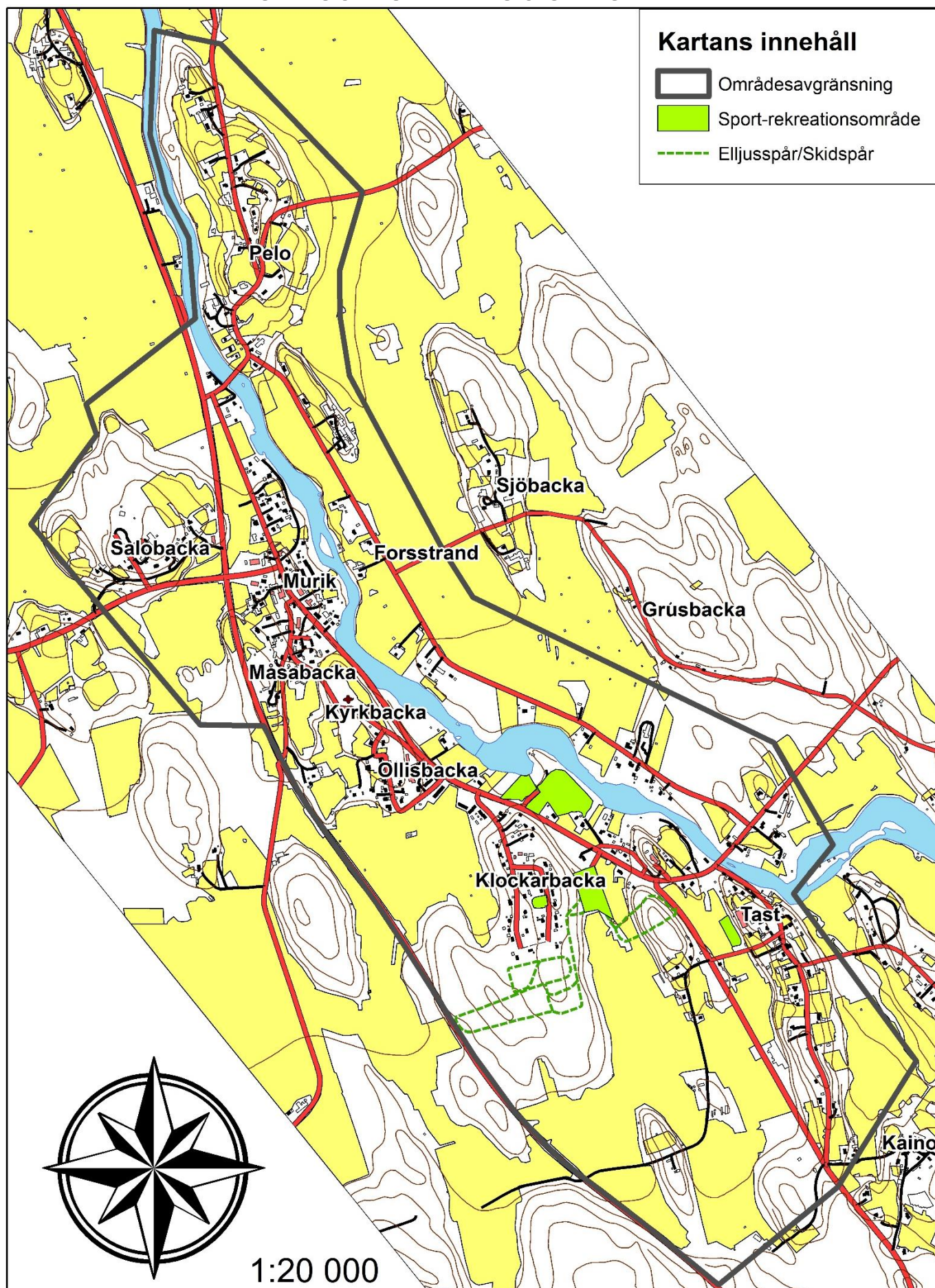
Rekreation i Nedervetilområdet

I Nedervetil centrumområde finns ett sportcentrum och skidcentrum. Vid skidcentrumet finns elljusspår, frisbeegolfbana och sportstuga. Vid sportcentrumet finns möjligheter till friidrott och fotboll. Sportplanen följer standarderna för att användas även för större idrottstävlingar. År 2015 kommer bl.a. Finlands Svenska idrottsförbund att ordna tävlingar på planen (Svenska Finalands Idrottsförbund, u.å.). Intill sportplanen ligger en tennisplan som på vintern fungerar som konstisbana. Vid skolan finns en grusplan. Perho ås kanotled går genom byn. Vid ån finns också en simstrand med möjlighet till lek och rekreation i närheten av sportcentrumet. Simstranden uppehålls av Föreningen Folkhälsan i Nedervetil. (Byförening hängbron, 2012)

I det undersökta områdets södra del finns även ett häststall som erbjuder bland annat ridlektioner (Annas Stall, 2015).

Rekreation i Nedervetil

Vägar och trafik i Nedervetil

Riksväg 13 som sträcker sig från Jyväskylä till Karleby, går igenom Nedervetil. Den är en av de viktigaste vägarna i Kronoby kommuns vägnät. Murikvägen, det vill säga förbindelseväg 17947, är huvudled i centrumområdet i Nedervetil. Längs Murikvägen finns en led för lätttrafik. (Vägförvaltningen, 2008) Kommunen har även byggt en lätttrafikled från Murikvägen till skolområdet på Tastbacken (personlig kommunikation med Kronoby kommuns planläggare, 23.3.2015).

Trafikmängderna på riksväg 13 genom Nedervetil var år 2013 ca 2900-3300 fordon per dygn. Mängden tungtrafik på riksvägen uppgår till ca 240 fordon per dygn. Trafikmängden på Murikvägen mot Nedervetil centrumområde är nästan 1300 fordon i dygnet, av vilket ca 50 fordon utgörs av tungtrafik. (Trafikverket, 2014)

Längs riksväg 13 trafikerar dagligen flera busslinjer som ger invånarna möjligheten till användning av kollektivtrafik också i vardagliga resor (Gustav Nygård, 2012). På grund av jordbruksverksamheten har traktortrafiken en stor betydelse i trafiken i Kronoby (Vägförvaltningen, 2008).

På området kring Nedervetil är industri och lagring kraftigt centrerat till Karleby och Jakobstad på grund av hamnarna, men också i Kronoby finns en del industri. Tätorterna i Kronoby och de närliggande kommunerna växer, medan i byar och på glesbygden ökar andelen äldre invånare. Skolor och service koncentreras på mindre områden och arbetsresorna riktar sig mot kommuncentrumen och städerna. När byarna och glesbygdernas befolkning och serviceutbud minskar och resorna blir allt längre, ökar kommunernas ansvar beträffande skjutsar, främst angående skolelever samt äldre. (Vägförvaltningen, 2008)

Speciellt på glesbygden är det ofta vägar av lägre klass som formar förbindelsenätverket. Till de lägre vägklasserna hör regional- och förbindelsevägarna samt privata vägar. Ökandet av fritidsresandet ställer krav också på det lokala vägnätverket samt underhåll av de lägre vägklasserna. De lägre vägklasserna möjliggör transporten av till exempel råvaror till skogs- och livsmedelsindustrin. Transporterna ställer kvalitetskrav på nätverket. (Vägförvaltningen, 2008)

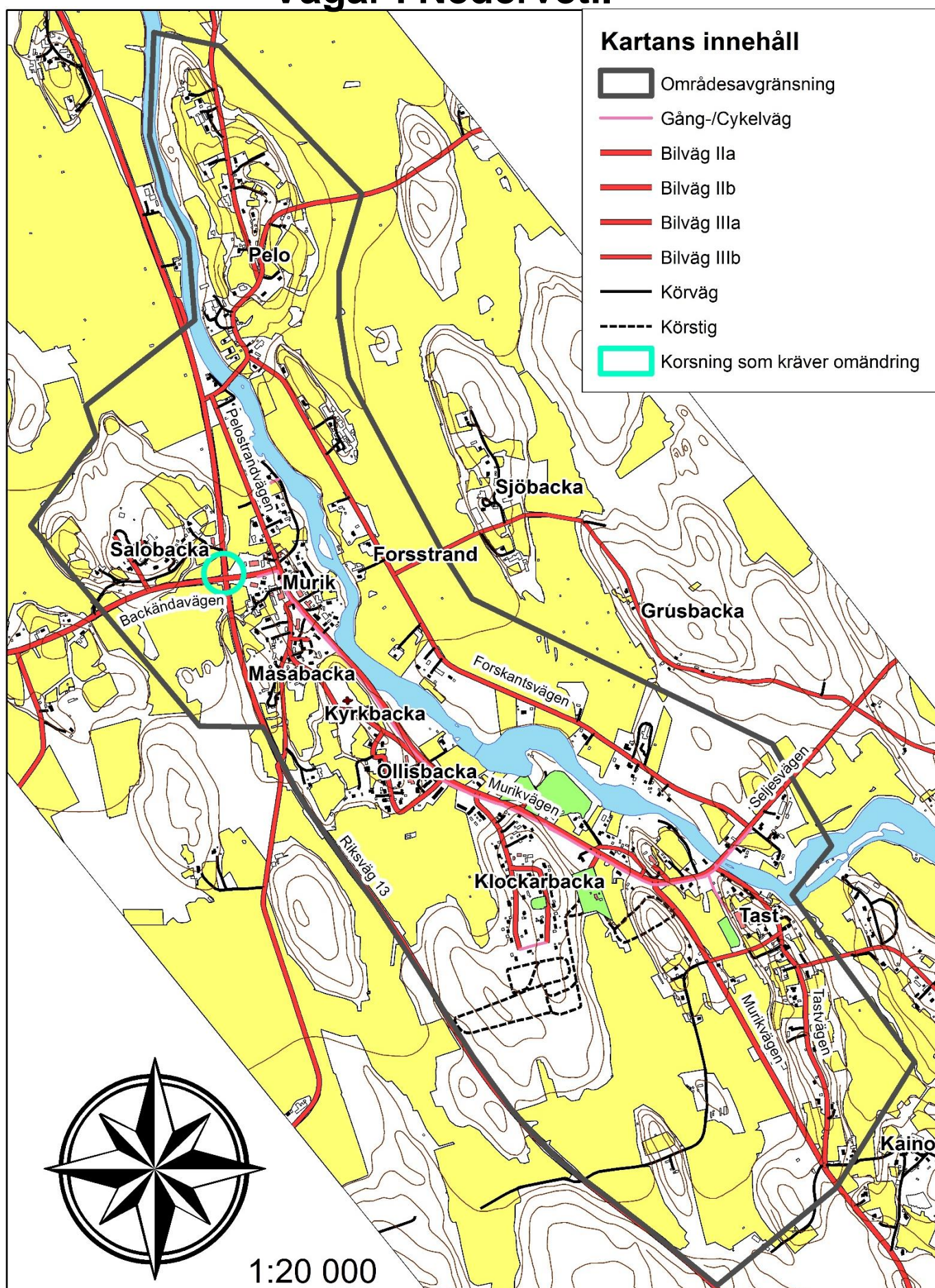
Riksväg 13 samt dess stamvägars betydelse som rutt för transporttrafik är relativt liten. Transporten av farliga ämnen är däremot förhållandevis stort på riksväg 13 mellan Vetil och Karleby. På lokal nivå bör den tunga trafiken orsaka så lite störningar till bosättningen som möjligt. (Vägförvaltningen, 2008)

De väsentligaste problem som berör Nedervetilområdet är osäkerheten i korsningen av byns huvudled med riksvägen, behovet av lätttrafikled norrut och utsträckningen av hastighetsbegränsningszonen i centrumområdet. Hastighetsbegränsningen i centrumområdet är 40 km/h och dess verkningsområde borde utvidgas. (Vägförvaltningen, 2008)

Fyravägs-korsningen som utgörs av riksväg 13, Murikvägen och Backändavägen anses farlig. Korsningen har stora trafikmängder och en hel del trafik korsar riksvägen eller svänger in från riksvägen till byn. Som förbättringsåtgärd till detta föreslås byggande av rondell i korsningen. En rondell saktar in hastigheten på trafiken och passar också för den tunga trafiken. Den södra korsningen av Murikvägen med riksväg 13 har liknande problem och kan konstateras farlig för svängande eller anslutande trafik. Där är förslaget till lösning av problemet en ändring av fyravägs-korsningen till två T-korsningar med körfil för den trafik som svänger mot Nedervetil. Lätttrafiken måste använda sig av riksväg 13 för att ta sig från Murik till Sandbackavägen, som ligger norrut i byn. Det föreslås att en lätttrafikled längs med riksvägen byggs från Pelostrandvägen till Sandbackavägen för att öka trafiksäkerheten. (Vägförvaltningen, 2008)

Vägar i Nedervetil

Vatten och avloppssystem i Nedervetil

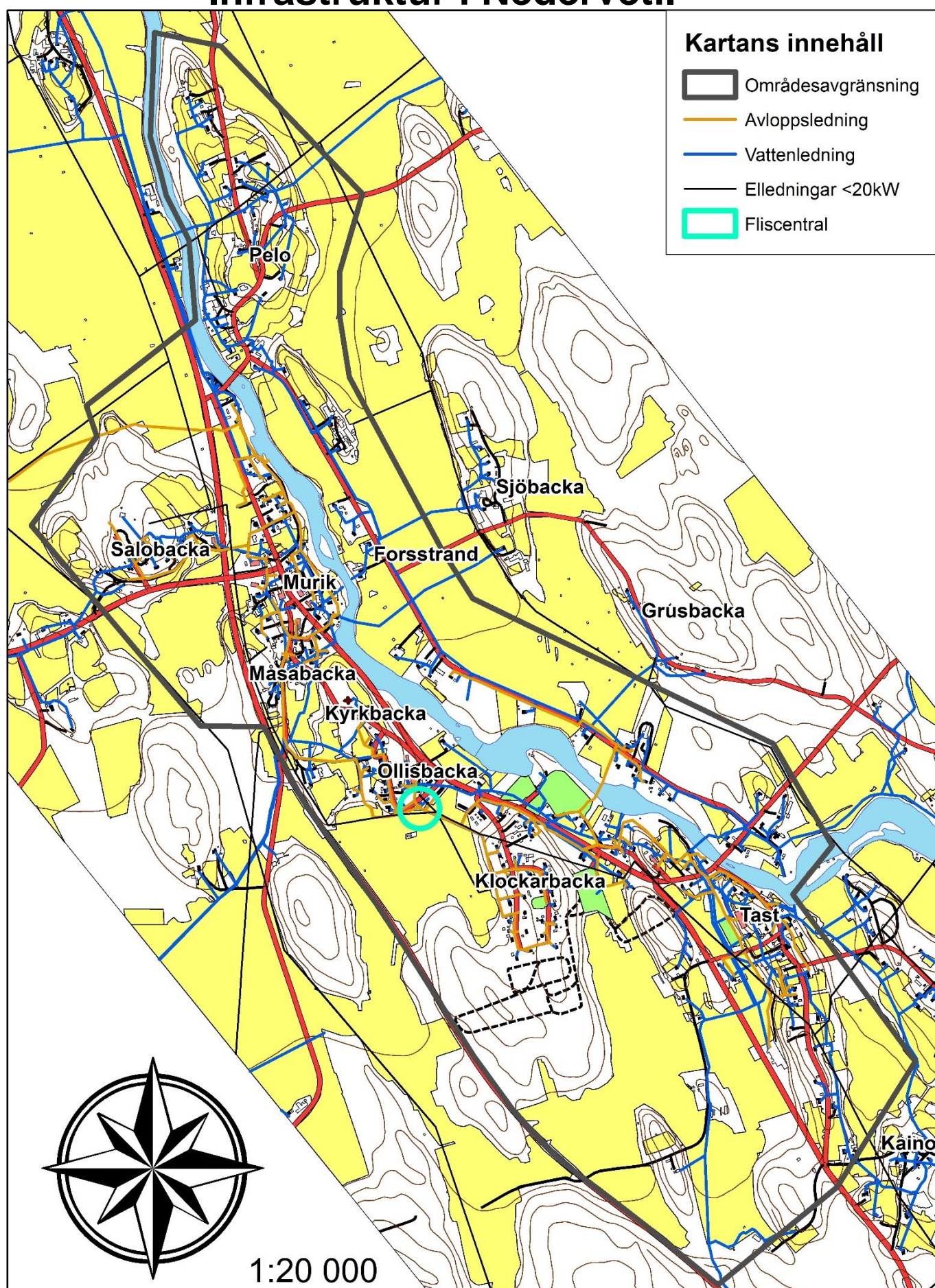
I Nedervetil tätortsområde finns kommunala vatten- och avloppsledningar. På nya utbyggnadsområden är användningen av tryckavlopp med förbindelse till det kommunala avloppssystemet en rimlig lösning. Detta medför att varje tomt har en egen pumpstation för avlopp. Ett gravationsavlopp kräver tätare bostadskoncentration och på grund av att den osäkra utbyggnadstakten på nyplanerade områden kan variera bör utbyggandet av gravationsavlopp övervägas. (Personlig kommunikation med Kronoby kommuns planläggare, 23.3.2015) Kommunen och vattentjänstverket ska tillsammans utveckla vattentjänsterna på sitt område i takt med samhällsutvecklingen. (9.2.2001/119 Lag om vattentjänster, kap.2, 5§) När byggande i ett område ökar kan det ställas krav på att kommunen skall bygga ut sitt avloppsnät för att motsvara de behov som krävs.

Energieffektivitet i planläggning i Nedervetil

Kommunerna i Jakobstadsregionen har uppmanats att effektivera användningen av energi och minska utsläppen från trafiken. Detta bör uppmärksammas vid markanvändningsplanering och planering av trafiknäten. Byggnaders uppvärmningssätt kan styras vid planläggningen, vilket inverkar på energieffektiviteten. (Klimatstrategi för Jakobstadsregionen fram till år 2020, 2010) Hösten 2003 invigdes flisvärmecentralen i Nedervetil. Den leder värme till bl.a. hälsostationen, daghemmet och pensionärshemmet. Värmecentralen har en effekt på 210 kW baserad på flis och en reserveffekt på 290 kW baserad på lätt brännolja. (Träenergiforum, 2004)

Infrastruktur i Nedervetil

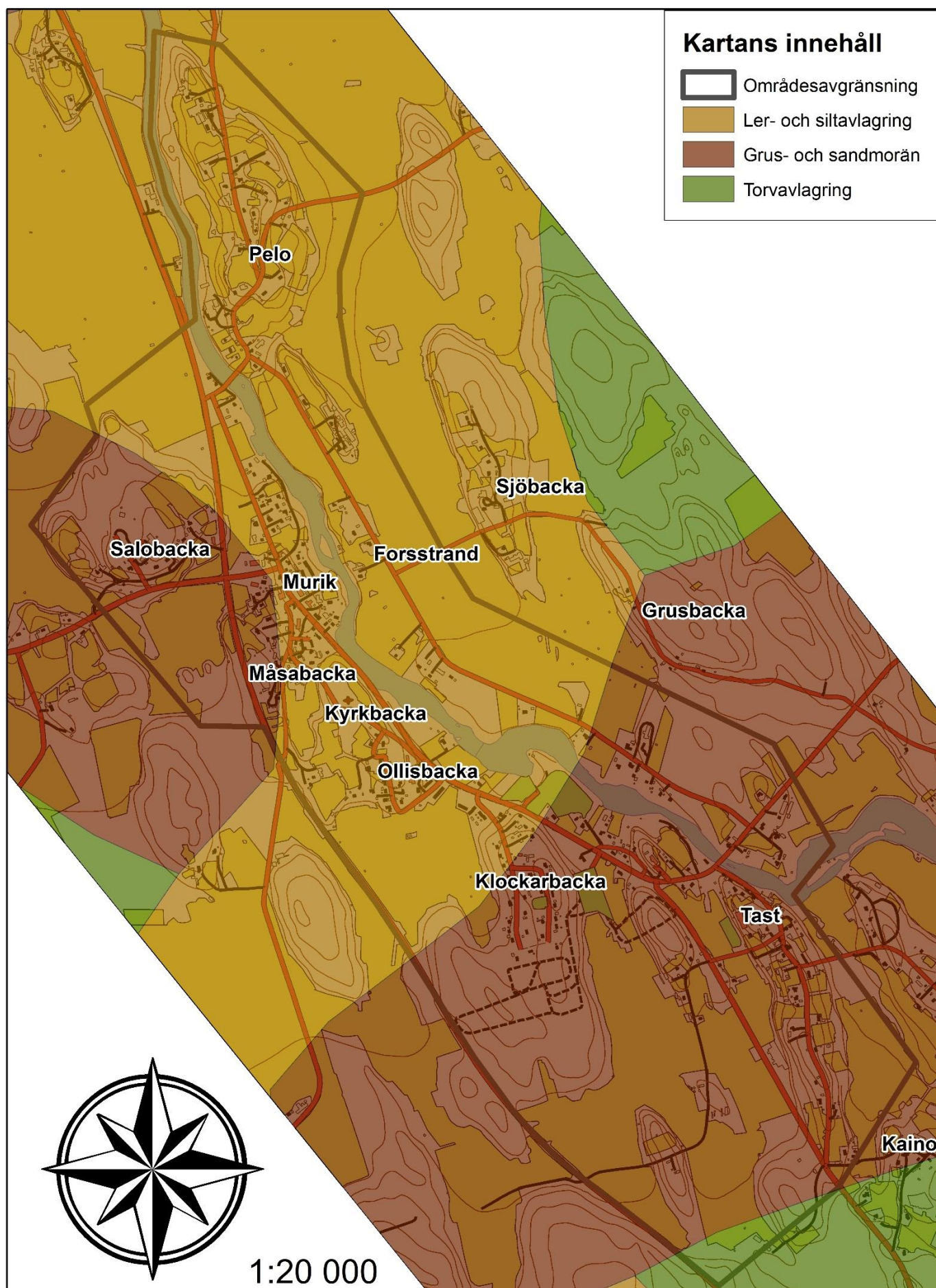

Jordmån i Nedervetil

Jordmånen på området som undersöks består till största delen av silt- och leravlagring samt sand- och grusmorän. I utkanterna av området finns även torvavlagringar. (Geologiska forskningsinstitutet, 2013)

Huvudsaklig jordmån i Nedervetil

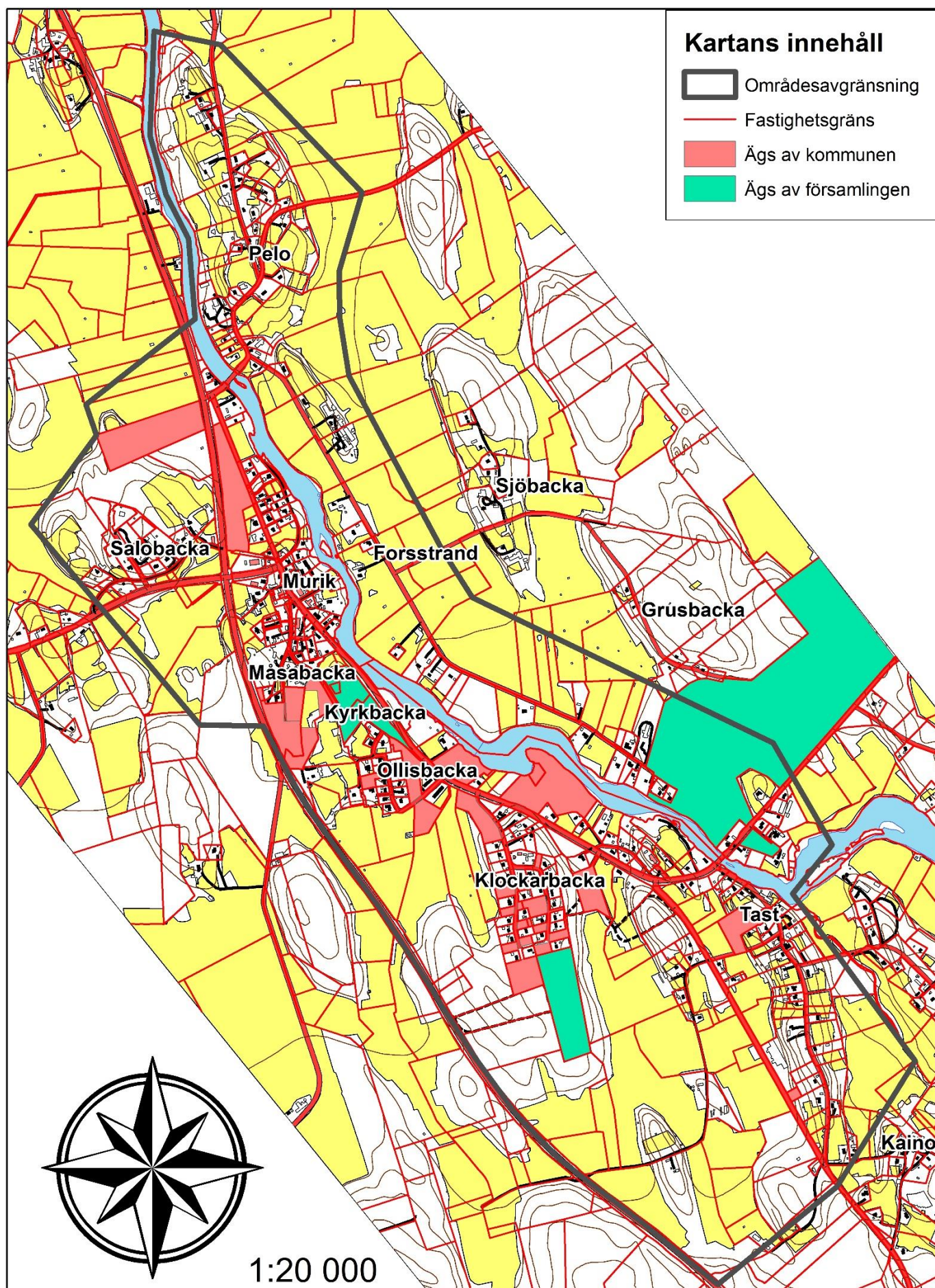

Markägoförhållanden i Nedervetil

På området som undersöks finns områden som ägs i huvudsak av kommunen, församlingen och privata markägare. Största delen av fastigheterna ägs av privata ägare. Kommunen är intresserad av att köpa mera mark i Nedervetil. Inför den nya detaljplanen kommer även privat mark att planeras. För planläggningen av privat mark uppbärs en ersättning för planeringen.

Markägoförhållanden i Nedervetil

Analysering av delområden i strukturgranskningen

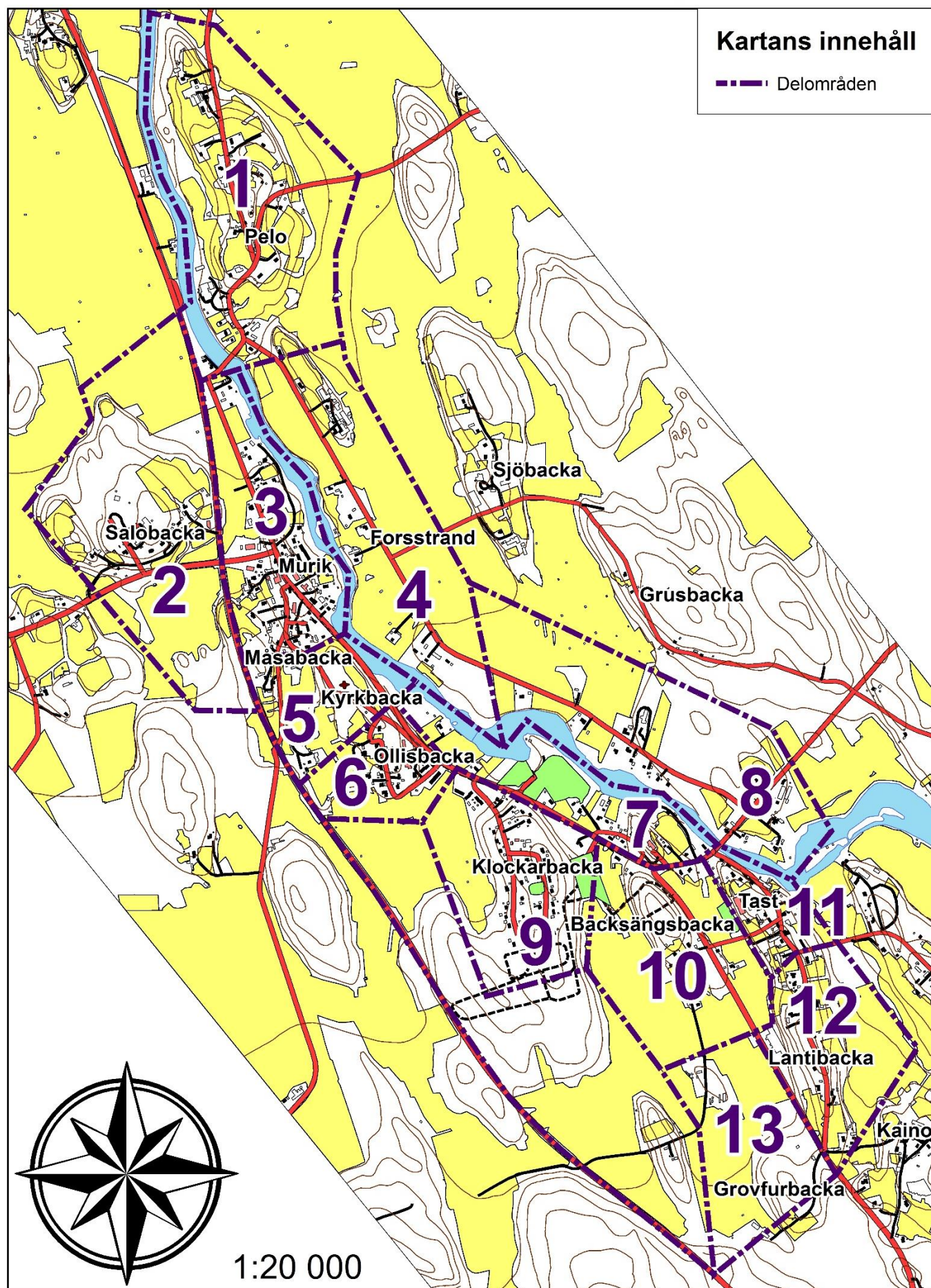
2015

Innehåll

Delområden i strukturanalysen	1
1. Pelo	2
2. Salobacka	3
3. Murik	4
4. Forsstrand och Forskantsvägen	5
5. Måsabacka och Kyrkbacka	6
6. Ollisbacka	7
7. Sportplan-Gillestugeområdet	8
8. Seljesvägen och södra delen av Forskantsvägen	9
9. Klockarbacka	10
10. Backsängsbacka och skolområdet	11
11. Tast	12
12. Tastvägen, Lantibacka	13
13. Grovfurbacka	14

Delområden i strukturanalysen

1. Pelo

I norra delen av det undersökta området, d.v.s. Pelo, finns bostads- och gårdsbyggnader samt åkerområden. Driftscentrumen i området har avstått från boskapsskötsel och har därmed mindre inflytande på den övriga områdesanvändningen. Gårdarnas användning bör undersökas vidare för att få närmare information om deras verksamhet och därmed deras inverkan på planläggningen.

På området finns en möjlighet till förtätning av den befintliga bebyggelsen. Marken i området består av morän och terrängen bidrar till att översvämningar inte når området. Backen är en av dom tidigaste bebodda platserna i Nedervetil. I området finns en del byggnader vars kulturhistoriska värde bör utredas vid planläggning.

Pelo-området ligger nära till servicen i Murik och ca 3 km från skolan i Tast. Från området leder inga lättrafikleder mot byn och området hör inte till kommunala avloppsnätet. Läderfabrikens verksamhet vid åstranden för med sig en del olägenheter som kan inverka på områdets attraktivitet som bostadsområde.

+ Bra jordmån för byggande	– Befintlig bebyggelse
+ Ingen översvämningsrisk	– Inga lättrafikleder mot byn
+ Nära service	– Inget kommunalt avlopp
	– Läderfabriken vid åstranden

2. Salobacka

En del av västra sidan av riksväg 13 är detaljplanerat och har områdesreserveringar för bostads-, industri- och grönområden samt områden för jord- och skogsbruk. Bilverkstaden och bildemonteringen som etablerats på Salobacka bidrar till att backen har en karaktär av industriområde. På området finns idag också en del bostadsbebyggelse. Två av byggnaderna på Salobacka beaktas i byggnadsinventeringen inför revideringen av detaljplanen i Nedervetil tätort. På backen finns kommunalt avloppsnät.

För att trygga trafiksäkerheten krävs ändringar till korsningen mellan riksväg 13, Backändavägen och Murikvägen. Salobacka ligger nära till service i Murik, men har dåliga förbindelser, speciellt för lätttrafik, mot byacentrumet. Vid planering av bostadsområden intill riksvägen bör buller från trafiken beaktas.

Längre norrut från Salobacka har området en översvämningsrisk, men backen samt områden söder om Backändavägen hör inte till riskzonen. Söder om Backändavägen finns däremot större enhetliga åkerområden, vilket inte anses vara välbetänkt att använda för bygge av bostadsområden. Områdets huvudsakliga jordmån är morän.

+ Utbyggd infrastruktur	– Industridominerande område
+ Nära service	– Kräver förbättring av trafiksäkerhet
+ Moränmark	– Åkerområden söder om Backändavägen

3. Murik

Murik kan anses vara Nedervetil byacentrum på grund av koncentrationen av service i området samt det befintliga byggnadsbeståndets täthet. Området har en detaljplan som för tillfället revideras. På området finns främst bostads-, affärs- och kontorsbyggnader. I detaljplanen finns förutom dessa även områdesreserveringar för allmänna byggnader samt kvartersområden för lantbruksenheternas driftscentrum. Det finns en möjlighet till förtätning av bebyggelsen på området, men inga områden för nya bostadsområden eftersom området ligger mellan riksväg 13 och Perho å vilket begränsar utvidgningen av området.

Enligt byaplanen är invånarna nöjda med att service koncentreras till Murik-området. En framtida möjlighet till utvecklingen av utbudet av service i området bör beaktas vid områdesplaneringen. I Murik finns även en del byggnader som är skyddade av Museiverket. Byggnadernas framtid bör tryggas i områdesplaneringen. Områdesreserveringar för jordbruk har inte längre lika stor inverkan på planläggning i och med att gårdarna avslutat djurskötsel. Jordbruksområdena kunde användas på ett ändamålsenligare sätt för behov i tätorten och på samma gång minskar jordbrukstrafiken i centrumområdet.

Närheten till riksvägen kan orsaka olägenheter i form av buller från trafiken. Ljudet kan minskas med hjälp av bullerskydd och bestämmelser gällande byggnaders byggnadsmaterial och konstruktioner i detaljplanen. Korsningen mellan riksvägen, Murikvägen och Backändavägen kräver en förbättring för att öka trafiksäkerheten i området.

Murik-området har en viss översvämningsrisk. Därmed bör placering av bebyggelse i omedelbara närheten av åstranden undvikas. Åstranden längre norrut längs Pelostrandvägen påverkas av översvämningsrisken i större omfattning. Marken vid åstranden består av ler- och siltavlagring, medan längre mot riksväg 13 är morän den dominerande jordmån.

I byaplanen nämns frånvaron av lekpark i Murik-området. Som en utveckling för området kunde mera parkområden inplaneras för att förbättra rekreativsmöjligheterna. Längs Murikvägen, som följer åstranden söderut finns en lätttrafikled, vilket ökar trafiksäkerheten. I området finns kommunalt avloppssystem.

+ Byacentrum, nära till service

– Ingen möjlighet till utvidgning

+ Byggt infrastruktur

– Översvämningsrisk

– Buller vid riksvägen

– Anslutningen till riksvägen

4. Forsstrand och Forskantsvägen

Området mellan Perho å och Forskantsvägen är ett område i behov av planering. På östra sidan av ån finns tre verksamma djurgårdar med nötboskap. Endast en av djurgårdarna ligger på det undersökta området, men närheten till driftcentrumen kan ha en viss inverkan på områdesanvändningen. Djurgårdarna bör därmed tas i beaktande vid planeringen, till exempel med tanke på trafiken av jordbruksmaskiner och tungtransporter till och från driftscentrumet. Vid Forskantsvägen finns inte mycket befintligt bebyggelse och området hör inte till kommunens avloppsnäts verksamhetsområde. Forskantsvägen har heller ingen asfaltbeläggning eller lättrafikled.

Området vid Forskantsvägen utgörs till största delen av åker. Ådalen med åkrarna bidrar till att området är landskapsmässigt värdefullt. Detta bör beaktas vid planeringen av områdesanvändningen. Terrängen är flackt, vilket gör att översvämningarna kan enkelt sprida sig till stora områden. Därmed lämpar sig delar av området inte för bostadsbygge. För att göra byggandet på området tryggare borde åtgärderna för att minska översvämningsrisken undersökas. Byggnad strax intill åstranden bör undvikas i varje fall. Områdets huvudsakliga jordmån består av en ler- och siltavlagring.

Utan en trafikförbindelse över ån blir sträckan till service i byn betydligt längre. En bro för lättrafik över ån från Forsstrand till Murik är ett förslag till lösning av problemet. Ifall bron förverkligas har området många goda egenskaper. Närheten av ån ger fina utsikter, service i byn ligger nära till förfogande men ändå är området avskilt från centrum. I och med att Murik-området saknar rekreationsmöjligheter uppstår samma brist på Forsstrand-sidan. Naturförhållanden och landskapet bör ges speciell uppmärksamhet vid planläggningen. Bebyggelsen i området ska passas in i landskapet och den bör placeras så att landskapsvärdet bevaras.

Vid dimensioneringen av tomter på åstranden bör beaktas den motsatta strandens byggnadsstånd. Vid ett smalt vattendrag inverkar även bebyggelsen på den motsatta stranden till täthetskänslan.

+ Område i behov av planering	– Jordbruksmark
+ Strandtomter, fina vyer	– Verksamma djurgårdar
	– Stor översvämningsrisk
	– Långt till byacentrum utan bro
	– Utbyggnad av infrastruktur

5. Måsabacka och Kyrkbacka

Måsabacka planlagdes år 2013 och har därmed en uppdaterad plan för områdesanvändningen. Kyrkbacken upptas av två gravgårdar samt kyrkogården med kyrka och klockstapel. Kyrkan och klockstapeln tillsammans med omgivningen utgör en nationellt värdefull kulturmiljö, vilket bör beaktas vid planläggningen.

Backarna nås inte av zonen för översvämningar. Jordmånen i området utgörs av ler- och siltavlagringar, medan längre mot riksvägen är området moränmark. Backarna hör till kommunala avloppsnätets verksamhetsområde.

+ Uppdaterad detaljplan (2013)	– Kyrkomiljön kräver utrymme
+ Nås inte av översvämningar	– Nationellt värdefullt kulturarv
+ Kommunalt avloppsnät	
+ Nära till service	

6. Ollisbacka

Backen har i den nuvarande detaljplanen områdesreserveringar för bostäder samt byggnader för social verksamhet och hälsovård. På Ollisbacka finns bostadsbyggnader, radhus samt gruppfamiljedagvård, daghem och hälsostation. En av byggnaderna på Ollisbacka är inkluderad i byggnadsinventeringen inför revideringen av detaljplanen i Nedervetil.

Området ligger nära till service i Murik och rekreationsmöjligheterna i byn samt i omedelbara närheten till den på backen stationerade sociala servicen. Byggandet av en ny hälsostation utreds för tillfället. Ifall en ny byggnad byggs finns alternativet att den inte uppförs på samma plats där hälsostationen står idag.

Ollisbacka omges av åkerområden och går därmed inte att utvidga utan att en del av åkermarken används för planeringen. Vid riksvägen finns en mindre djurgård. Gården har inte stor inverkan på Ollisbackas områdesanvändning för att gården inte delar samma trafikförbindelser som backens planerade områden och gårdens verksamhet är av mindre skala. Ollisbacka hör inte till riskzonen för översvämningar. Den huvudsakliga jordmånen i området är en ler- och siltavlagring.

Vid Ollisbacka finns en fliscentral som leder värme till byggnader i området och bidrar till att ge området möjlighet för bättre energieffektivitet. Området hör till kommunala avloppsnätets verkningsområde.

+ Utbyggd infrastruktur

– Omges av åkermark

+ Nära till hälsovård och daghem

+ Nära till service

+ Ingen översvänningsrisk

7. Sportplan-Gillestugeområdet

Sportplan-Gillestugeområdet ligger mellan Murikvägen och Perho å. Området kommer att detaljplaneras i samband med revideringen av den gamla detaljplanen. Både sportanläggningarna och Gillestugan tar upp stor del av området då de också kräver parkeringsområden. Området hör till det kommunala avloppsnätets verksamhetsområde.

Förutom Gillestugan, som är ett nationellt värdefullt kulturobjekt, finns det på området även två andra byggnader som ingår i inventeringen av gamla byggnader inför detaljplanering. I strandområdet finns en del mindre åkerområden, men på området finns inga verksamma djurgårdar.

Området öster om sportplanen hör inte till riskzonen för översvämningar, trots närheten till ån. På västra sidan av sportplanen är terrängen mera flackt, vilket bidrar till en större risk för översvämningar. Det flacka området består av en avlagring av lera och silt, medan områdena högre upp har huvudsakligen en morängrund.

Områdets läge är bra, speciellt med tanke på närheten av skolan samt rekreationsmöjligheterna. Perho ås närhet ger området speciellt värde. Det bör i planläggningen säkerställas att byggnader inte placeras strax intill åstranden på grund av översvämningssrisken och för att bevara åns landskapsmässiga värde.

+ Nära Perho å, fina strandtomter	– En del befintlig bebyggelse
+ Bra jordmån för byggande	– Översvämningssrisk på delar av området
+ Nära skolan	

8. Seljesvägen och södra delen av Forskantsvägen

Området vid korsningen av Seljesvägen och Forskantsvägen samt en bit västerut kommer att detaljplaneras i samband med revideringen av den gamla detaljplanen. Området lämpar sig bra för bostadsbyggande på grund av att det på området inte finns mycket befintlig bebyggelse eller åkermark. Den huvudsakliga jordmånen i området är morän.

Skolan samt rekreationsmöjligheterna ligger i närheten av området och byacentrumet, Murik, ligger på ca 2,5 km avstånd. På området finns byns gamla Prästgård, vilken ingår i byggnadsinventeringen inför den nya detaljplanen. Församlingen äger en stor del av marken i området, vilket kan underlätta kommunens planläggning. I området finns möjlighet att ansluta sig till det kommunala avloppsnätet.

Trots närheten till ån når inte riskzonen för översvämningar långt in på området. Från korsningen ca 300 meter längre västerut längs åstranden blir översvämningsrisken avsevärt större. Bebyggelse bör placeras på tillräckligt avstånd från ån för att förhindra skador som kan orsakas av översvämningar.

+ Litet befintlig bebyggelse	– En del översvämningsrisker vid åstranden
+ Stora översvämningsfria områden	
+ En huvudsaklig markägare	
+ Lättrafikled längs Seljesvägen mot byn	

9. Klockarbacka

Klockarbacka är idag ett bostadsområde med egnahemshus. Norr om backen finns även radhus. På området finns också Nedervetil hembygdsmuseum samt en del äldre byggnader som ingår i byggnadsinventeringen inför revideringen av detaljplanen. I och med tidigare planläggning av bostadsområdet hör området till det kommunala avloppsnätet.

Området ligger i närheten av rekreationsmöjligheterna och har bra förhållanden för lätttrafik både mot skolan och mot byacentrumet. På grund av terrängen har området ingen översvämningsrisk. Den huvudsakliga jordmånen i området är morän, förutom nordvästra delen av Klockarbacka, vilket utgörs av ler- och siltavlagringar.

I området finns inga verksamma djurgårdar. Åkermarksområden i väster styr utvidgningarna av bostadsområdet mot söder eller öst. För tillfället omges bostadsområdet till en del av elljusspåret och användandet av området för bostadstomter skulle kräva omändringar i spårets placering. Vid utvidgning österut kan en väg leda till Klockarbacka från Murikvägen, d.v.s. från närheten av skolområdet. De närmaste skogsområdena i södra delen av det nuvarande planerade bostadsområdet ägs av kommunen och församlingen.

+ Utbyggd infrastruktur	– Elljusspår
+ Ingen översvämningsrisk	– Vägförbindelse endast till Murikvägen
+ Bra jordmån	
+ Nära rekreation och grundskola	

10. Backsängsbacka och skolområdet

Backsängsbacken avgränsas av Murikvägen i norr och öster. Området är för tillfället skogbevuxet och en del av elljusspåret sträcker sig upp på backen. Söder om backen finns en del befintlig bebyggelse. Backsängsbacken ligger mycket nära till skolan på andra sidan Murikvägen. På området finns inte risk för översvämningar.

På östra sidan vägen, nedan om skolan, finns en del åkermark samt i närheten finns ett verksamt driftscentrum för jordbruk med boskapsskötsel. Skolområdet hör till kommunala avloppsnätet. Den huvudsakliga jordmånen i området är morän.

+ Närhet till skolan

– Åkermark

+ Bra jordmån

– Elljusspår

11. Tast

Tast by utgör en nationellt värdefull kulturmiljö. Området består till stor del av relativt tätt byggda gamla bondstugor. Tast var en av de tidigaste bosättningarna i Nedervetil. Grundskolan ligger i Tast och övrig service i Nedervetil by ligger inom två kilometers avstånd.

Området är inte i riskzonen för översvämningar fastän det ligger strax intill ån. Den huvudsakliga jordmånen i området är morän. Området hör till kommunens avloppsnäts verksamhetsområde.

En viss mängd av förtätning av bebyggelse genom att komplettera det befintliga byggbeståndet är möjligt. Vid planering av området behöver speciell vikt läggas på områdets kulturella miljövärde, vilket begränsar områdesanvändningen. I området finns en verksam husdjursenhet och några små åkerområden. Även de små åkerområdena bidrar till områdets helhet och kulturvärde, vilket försvårar planläggningen.

+ Nära skolan	– Tätt bebyggd
+ Bra jordmån	– Nationellt värdefull kulturmiljö
+ Utbyggd infrastruktur	– En verksam husdjursenhet

12. Tastvägen, Lantibacka

Tastvägen leder från Seljesvägen genom Tast by och över Lantibacka ut till Murikvägen. Det befintliga bostadsbeståndet på Lantibacka är litet. I området finns fabriken Tara-Element, som tillverkar betongelement. Från Murikvägen sett präglas området av fabriken, men miljön på Tastvägen påverkas inte i stor grad av fabrikens närhet. Däremot är backen relativt brant, och ställer till med svårigheter för byggande uppe på backen. Längre norrut mot Tast samt söderut mot korsningen med Murikvägen är terrängen fördelaktigare än mitt uppe på backen. Den huvudsakliga jordmånen i området är morän.

I området finns små åkerområden i storleken 0,5-1 ha, men inga driftscentrum. I närheten finns två verksamma djurgårdar med nötboskap. En elledning delar området på ett oändamålsenligt sätt med tanke på planering av området. Ledningen borde därmed grävas ner eller flyttas. Norra delen av Tastvägen hör till kommunens avloppsnäts verksamhetsområde. Tastvägen har ingen lättrafikled.

Området påverkas inte av översvämningsrisk. Längs Tastvägen eller Murikvägen finns ingen led för lättrafik. Skolan ligger i närheten av området och annan service i byn inom några kilometers avstånd.

+ Litet befintlig bebyggelse

– Brant uppe på backen

+ Moränmark

– Elledning delar området

– Ingen lättrafikled

13. Grovfurbacken

I det undersökta områdets sydvästra del, mellan Murikvägen och riksväg 13 finns stora åkerområden. På området finns ingen befintlig bebyggelse och därmed ingen befintlig infrastruktur. Grovfurbacken är ett skogsområde som ligger intill Murikvägen strax vid korsningen av Tastvägen. Vägarna som leder till området, d.v.s. Murikvägen och Tastvägen, saknar leder för lätttrafik.

Vid Grovfurbacken finns ett häststall. Trafiken till häststallet och de närliggande jordbruksområdena kan ordnas att gå runt backen och därmed inverkar jordbrukets trafik inte bosättningen. Uppe på backen finns en fornlämning, vilket begränsar områdets utbyggnad. Fornlämningen har inte undersökts och dess utbredning är därmed okänt. Backens södra sluttning består av torvmark, medan resten av området är moränmark.

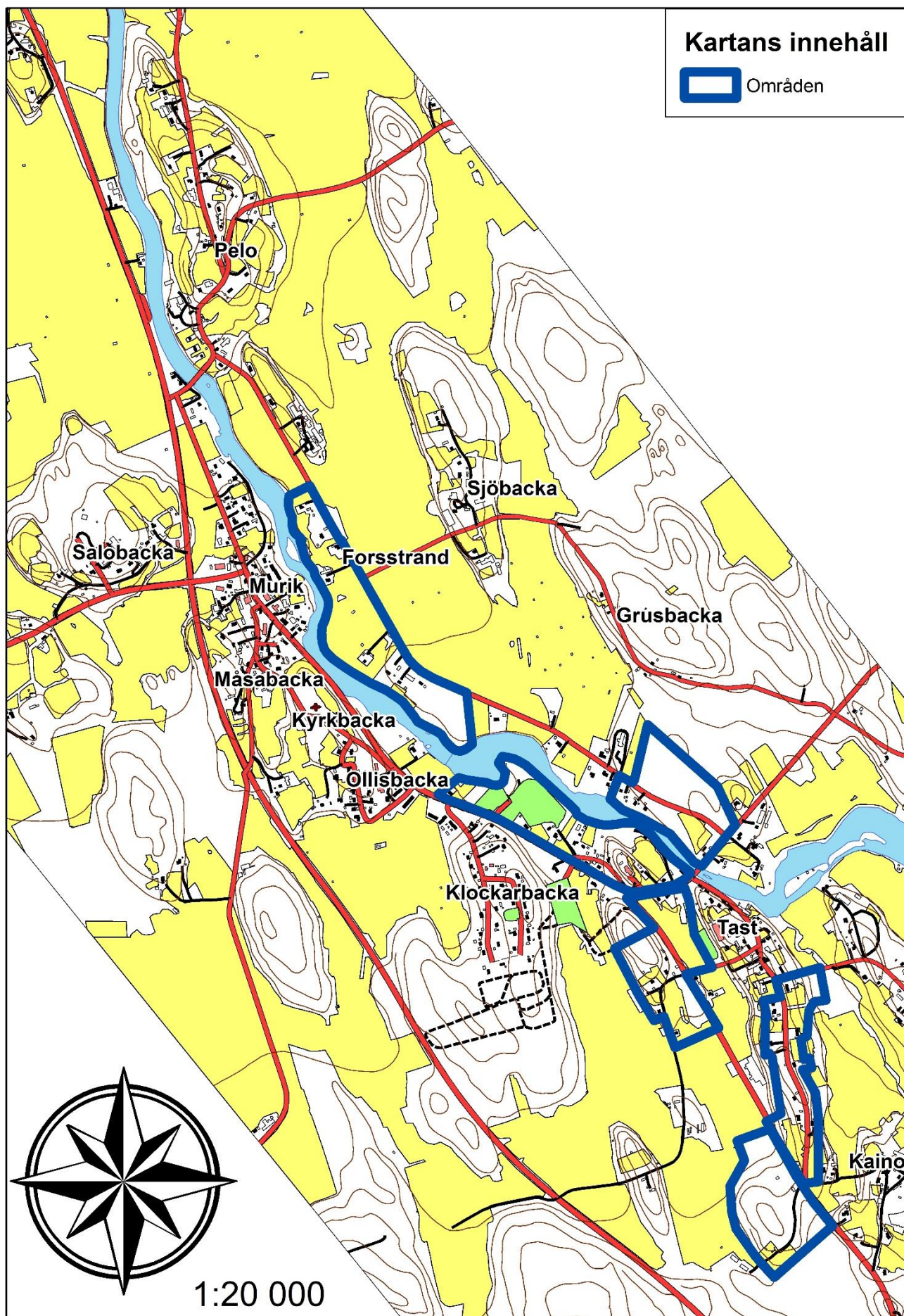
+ Ingen befintlig bebyggelse	– Ingen befintlig infrastruktur
+ Skogsområde med sydsluttning	– Ingen lätttrafikled
+ Jordbruk/häststallet störs inte	– En del av området är torvmark
	– Fornlämning begränsas

Planskisser över valda delområden

Innehåll

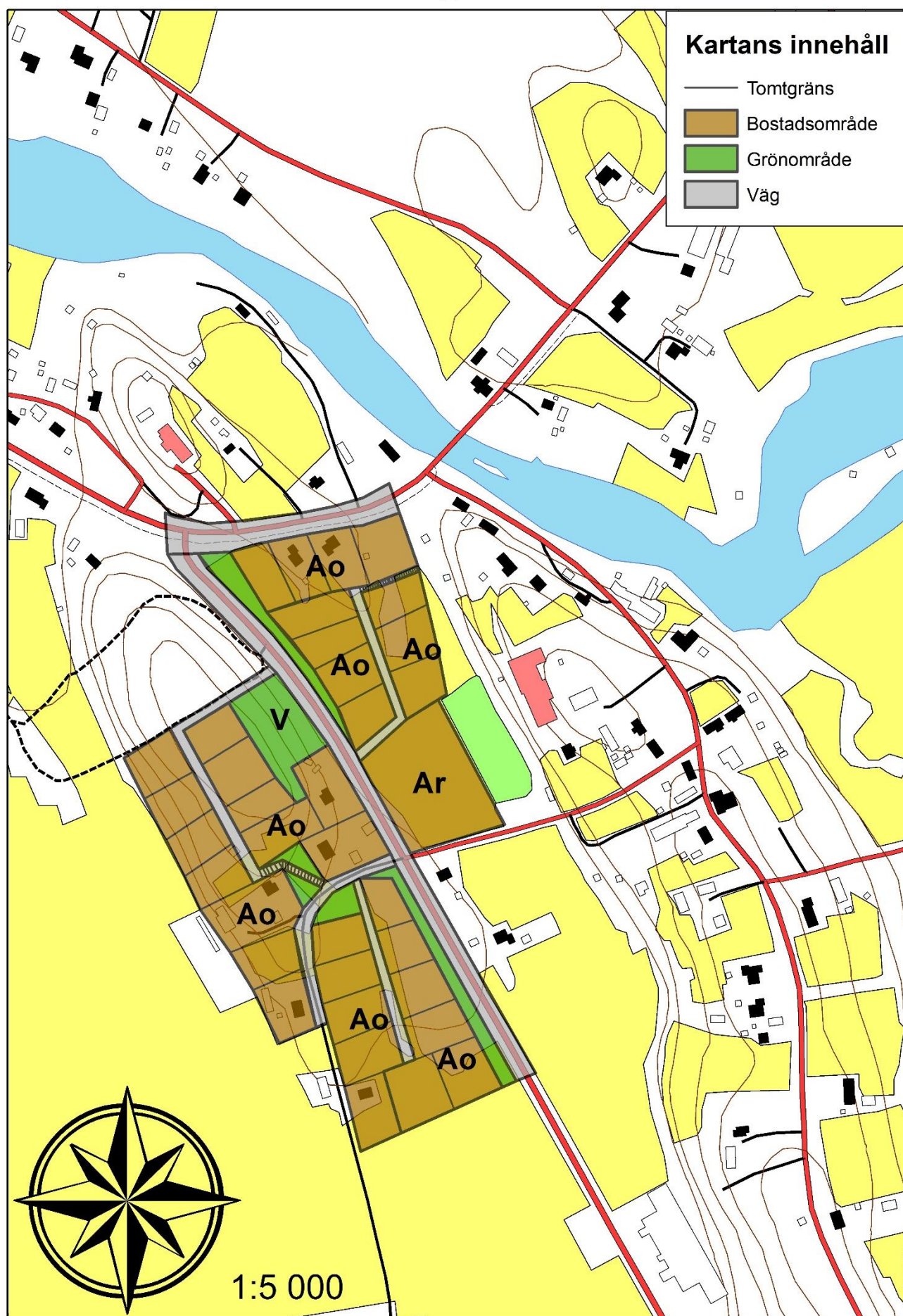
Översikt över planskissområden	1
Backsängsbacka	2
Forskantsvägen	3
Grovfurbacka	4
Lantibacka	5
Sportplan-Gillestugeområdet	6
Seljesvägen-Forskantsvägen	7
Beteckningar i skisserna	8

Planskissområden

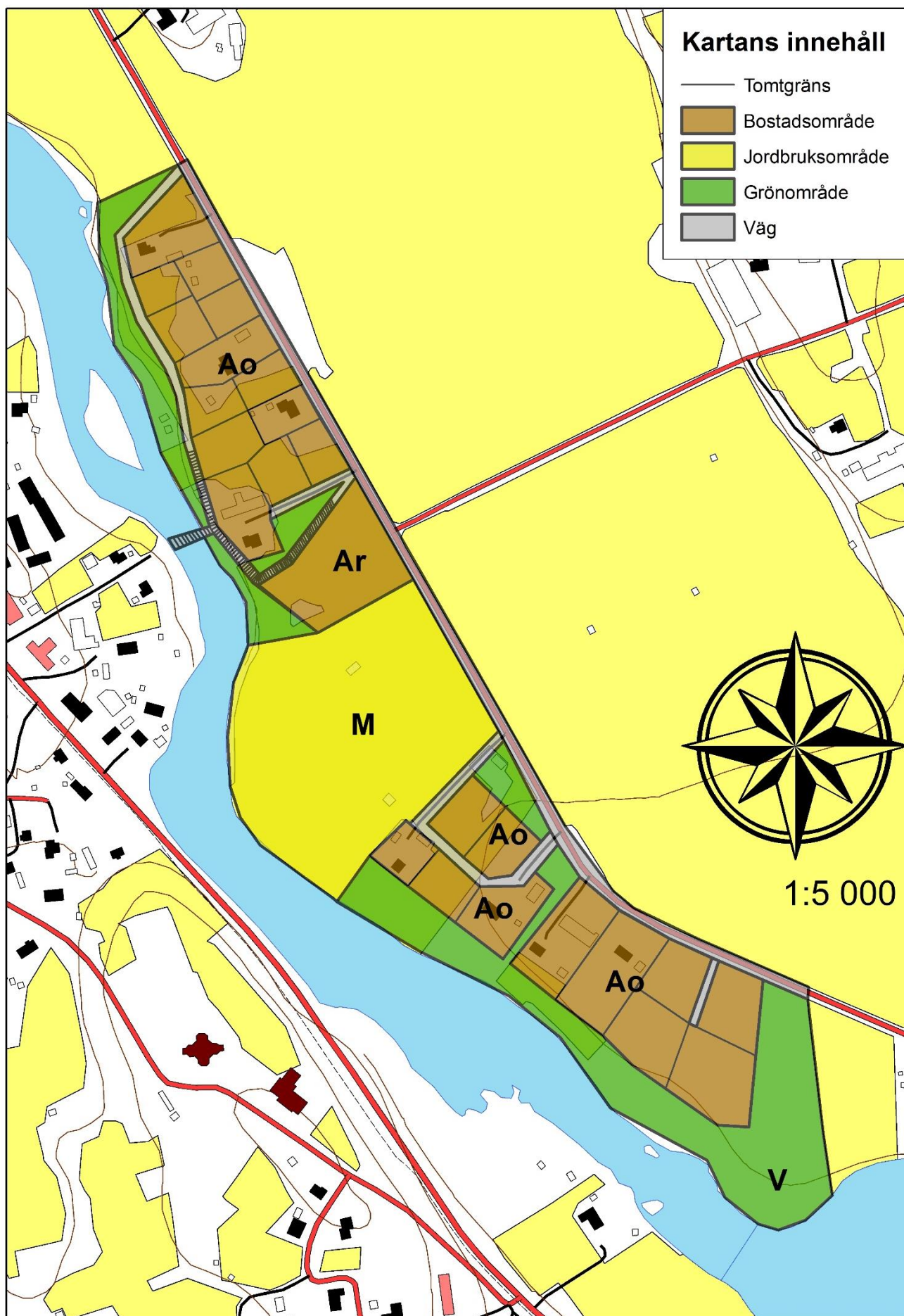
Backsängsbacka

Bakgrundskarta: Kronoby kommun, tekniska avdelningen.

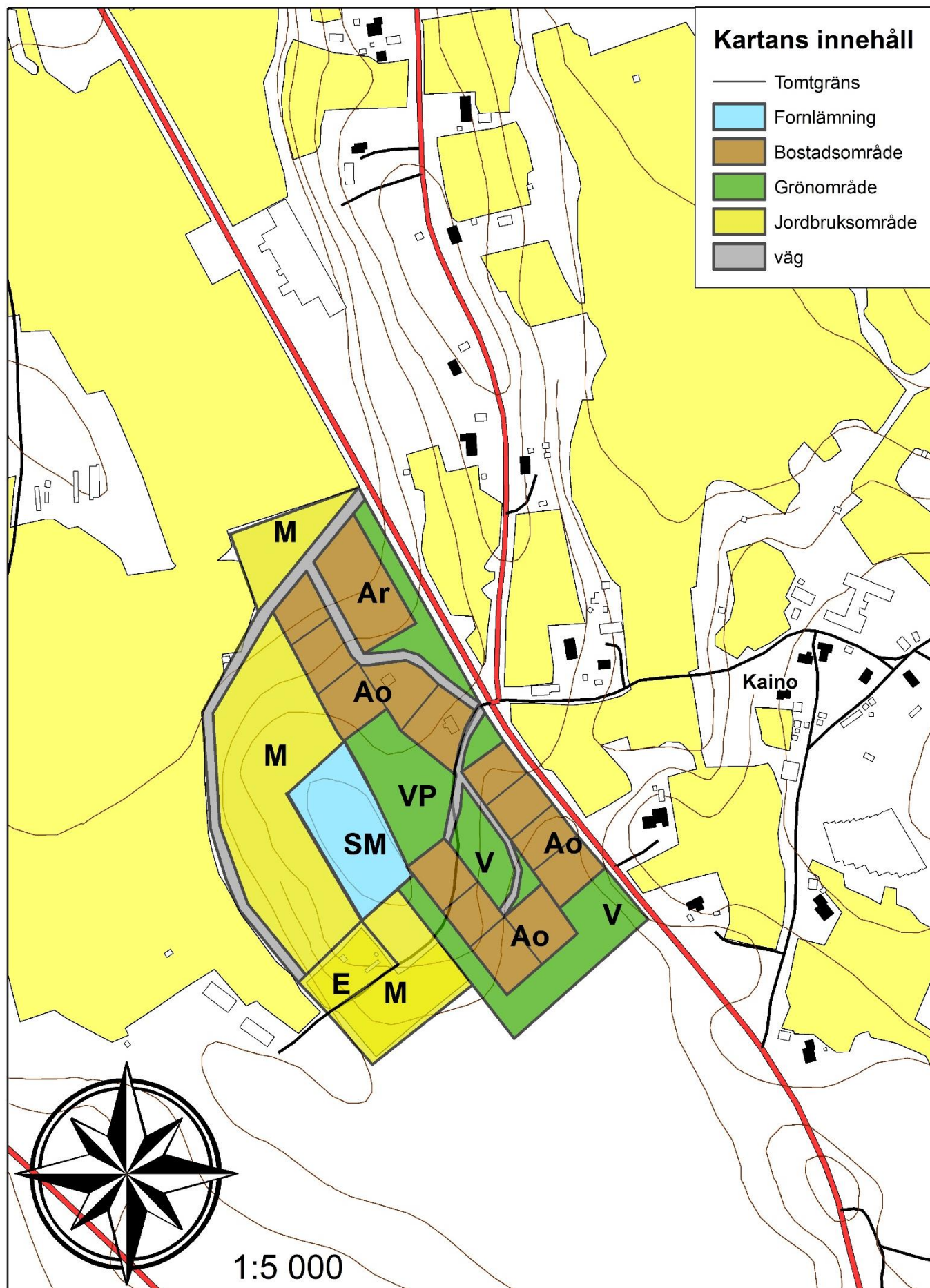

Forskantsvägen

Bakgrundskarta: Kronoby kommun, tekniska avdelningen.

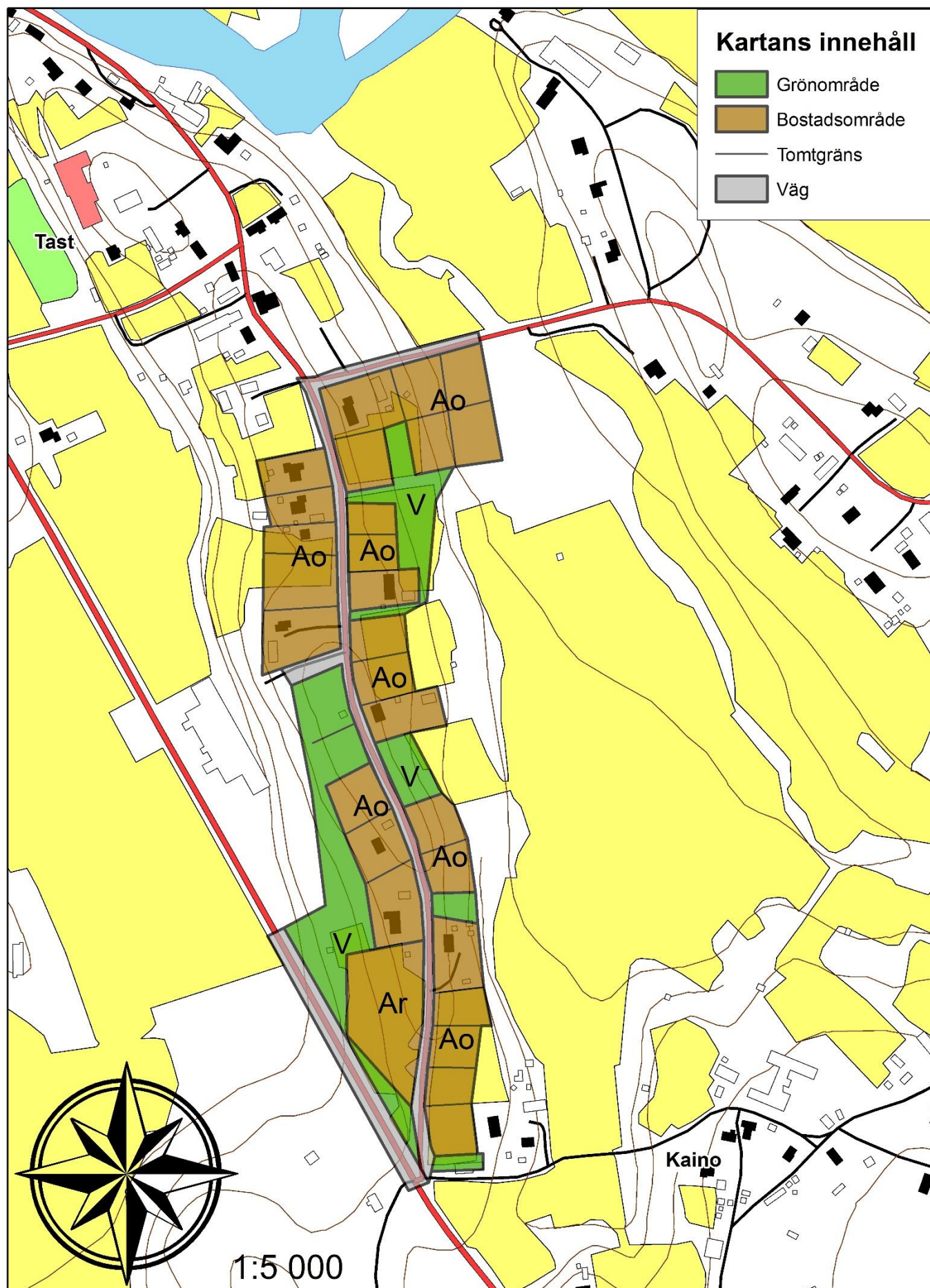
Grovfurbacka

Bakgrundskarta: Kronoby kommun, tekniska avdelningen.

Lantibacka

Sportplan-Gillestugeområdet

Bakgrundskarta: Kronoby kommun, tekniska avdelningen

Seljesvägen-Forskantsvägen

Bakgrundskarta: Kronoby kommun, tekniska avdelningen

Beteckningar i skisserna

Ao	– Kvartersområde för fristående småhus
Ar	– Kvartersområde för radhus
V	– Rekreatiomsområde
VP	– Park
VU	– Idrottsanläggning
M	– Jordbruksområde
E	– Ridstall
YL	– Område för allmänna byggnader
SM	– Område för fornminnen